

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**МЕДІАТОРНІ ТА МИРОТВОРЧІ
ТЕХНОЛОГІЇ У РОЗВ'ЯЗАННІ КОНФЛІКТІВ У
РОЗДІЛЕНИХ СУСПІЛЬСТВАХ**

Виконав: студент, II курсу,
групи 8.0542
спеціальності 054 «Соціологія»
освітньої програми «Соціологія»
В.М. Альшин

Керівник: професор,
професор кафедри
соціології, д.філос.н.,
М.А. Лепський

Рецензент: доцент, соціології,
професор кафедри
соціології, д.філос.н.,
В.О. Скворець

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет Соціології та управління
Кафедра Соціології
Рівень вищої освіти Магістр
Спеціальність 054 «Соціологія»
Освітня програма «Соціологія»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

В.О. Скворець _____

10 травня 2023 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Альошину Валентину Михайловичу

1. Тема роботи (проекту) Медіаторні та миротворчі технології у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах

Керівник роботи Лепський М.А., д.філос.н., проф.

Затверджені наказом ЗНУ від 01 травня 2023 року № 646-с

2. Строк подання студентом роботи 05 грудня 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи 1. 1. Лепський М.А. Соціологія медіації та миротворення : до питання про загальну теорію медіації : монографія. Запоріжжя: ЦНСД, 2023. 160 с.; 2. Лепський М.А. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні. Запоріжжя: КСК-Альянс, 2017. 172 с.; 3. Мазаракі Н. А. Медіація в Україні: теорія та практика : монографія. Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 276 с.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1. Уточнити основні поняття «медіаторні» і «миротворчі технології», «розділені суспільства;
2. Висвітлити історико-генетичний аналіз медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах;
3. Сформувати методологічні підходи дослідження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах;
4. Проаналізувати зміст конфлікту у розділених суспільствах;
5. Розглянути медіаторні та миротворчі технології вирішення конфліктів;
6. Розглянути специфіка розв'язання конфліктів за допомогою медіації та миротворчої діяльності;
7. Обґрунтувати процес емпіричного дослідження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах;
8. Провести та узагальнити результати емпіричного дослідження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах;
9. Визначити напрями вдосконалення впровадження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільств.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Таблиці – 3, рисунки – 63

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Лепський М.А., професор кафедри соціології	04.09.23	04.09.23
Розділ 2	Лепський М.А., професор кафедри соціології	02.10.23	02.10.23
Розділ 3	Лепський М.А., професор кафедри соціології	01.11.23	01.11.23

7. Дата видачі завдання 10 травня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір та формулювання теми роботи	Березень 2023	<i>виконано</i>
2.	Опрацювання наукових джерел	Травень-Серпень 2023	<i>виконано</i>
3.	Робота над вступом	Серпень 2023	<i>виконано</i>
4.	Робота над першим розділом	Вересень 2023	<i>виконано</i>
5.	Робота над другим розділом	Жовтень 2023	<i>виконано</i>
6.	Проведення соціологічного дослідження	Жовтень-Листопад 2023	<i>виконано</i>
7.	Робота над третім розділом	Листопад 2023	<i>виконано</i>
8.	Робота над висновками	Листопад-Грудень 2023	<i>виконано</i>

Студент _____ В. М. Альошин

Керівник роботи (проекту) _____ М. А. Лепський

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ Т. О. Ратушна

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота магістра: складається з 119 сторінок та 66 позицій у списку літератури.

РОЗДІЛЕНІ СУСПІЛЬСТВА, МЕДІАЦІЯ, МИРОТВОРЧІ ТЕХНОЛОГІЇ

Мета наукового дослідження: визначення напрямів вдосконалення медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є розділені суспільства.

Предметом кваліфікаційної роботи є медіаторні та миротворчі технології у розв'язанні конфліктів суспільного рівня.

Методи наукового дослідження: системний підхід, підхід соціальної медіації, соціології конфлікту та управління конфліктами та теорії миротворчості, візуальний аналіз (кейс стаді та метод спостереження).

Гіпотеза дослідження: впровадження медіаторних та миротворчих технологій має здійснюватись суб'єктами макро, мезо та мікрорівнів у розділених суспільствах.

Висновки: 1. Медіаторні технології – це результативні, відтворювальні, алгоритмічні, тиражовані методи медіації, спрямовані на розв'язання конфлікту між його сторонами.

2. Миротворчі технології – це результативні, відтворювальні, алгоритмічні, тиражовані методи спрямовані на створення відносин миру, взаєморозуміння та органічної солідарності між людьми, що ведуть до процесу інтеграції у соціальній взаємодії.

3. Поняття «розділене суспільство» позначає такий стан суспільства, в якому процеси конфліктної диференціації переважають над його інтеграцією суспільства.

4. Медіаторні та миротворчі технології визначають інтеграцію суспільства у розв'язанні конфліктів розділеного суспільства.

SAMMURY

Master's thesis: consists of 119 pages and 66 references.

DIVIDED SOCIETY, MEDIATION, PEACE-MAKING TECHNOLOGIES

The purpose of the master's thesis: determination of directions for improvement of mediation and peacemaking technologies in conflict resolution in divided societies.

The object of qualified work is: divided societies.

The subject of qualified work: mediation and peacemaking technologies in emerging conflicts of the commonwealth.

Scientific research methods: systems approach, social media approach, sociology of conflict and conflict management and world creativity theory, visual analysis (case study and observation method).

Research hypothesis: The advancement of mediator and peacemaking technologies may be pursued by macro, meso and micro-level subjects in separate households.

Conclusions: 1. Mediation technologies are effective, reproducible, algorithmic, replicated methods of mediation aimed at resolving the conflict between its parties.

2. Peacemaking technologies are effective, reproducible, algorithmic, replicated methods aimed at creating relations of peace, mutual understanding and organic solidarity between people, leading to the process of integration in social interaction.

3. The term "divided society" denotes a state of society in which the processes of conflict differentiation prevail over its integration of society.

4. Mediation and peacemaking technologies determine the integration of society in resolving conflicts of a divided society.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	9
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАТОРНИХ ТА МИРОТВОРЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВ'ЯЗАННІ КОНФЛІКТІВ У РОЗДІЛЕНИХ СУСПІЛЬСТВАХ.....	12
1.1. Уточнення основних понять дослідження «медіаторні» і «миротворчі технології», «розділені суспільства».....	12
1.2. Історико-генетичний аналіз медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах.....	18
1.3. Методологічні принципи та підходи дослідження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах.....	26
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАТОРНИХ ТА МИРОТВОРЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВ'ЯЗАННІ КОНФЛІКТІВ У РОЗДІЛЕНИХ СУСПІЛЬСТВАХ.....	35
2.1. Зміст конфлікту у розділених суспільствах.....	35
2.2. Медіаторні та миротворчі технології вирішення конфліктів.....	40
2.3. Специфіка розв'язання конфліктів за допомогою медіації та миротворчої діяльності.....	45
РОЗДІЛ 3. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАТОРНИХ ТА МИРОТВОРЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ СУБ'ЄКТІВ РОЗВ'ЯЗАННІ КОНФЛІКТІВ У РОЗДІЛЕНИХ СУСПІЛЬСТВАХ.....	55
3.1. Емпіричне дослідження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах.....	55
3.2. Результати емпіричного дослідження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах.....	56

3.3. Напрями вдосконалення впровадження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільства.....	107
ВИСНОВКИ.....	111
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	114

ВСТУП

Актуальність. Сучасний світ після повномасштабної російсько-української війни входить у зону напруження, конфліктів, що визначає необхідність превенції, а також медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах як під час гострої фази так і повоєнного етапів.

Гібридні війни та щільність інформаційних потоків мережевого суспільства вимагають наукового звернення до специфіки миротворчих та медіаторних технологій на новому рівні розвитку суспільств, що позначено трансформацією з інформаційного до мережного, когнітивно-інноваційного суспільства. Все більше виникає необхідність професіоналізації та підвищення компетентності різних суб'єктів у медіаторних та миротворчих технологіях розв'язання конфліктів у суспільствах, особливо тих що визначені як розділені, що мали суттєві розломи за різними соціальними ідентифікаціями.

Нашу тему актуалізують потреби і виклики інтеграції суспільств та людства в цілому через лідерів суспільств, основних осіб, що приймають рішення, а також суб'єктів міжнародних інституцій (ООН, ОБСЄ, НАТО тощо).

Проблемна ситуація полягає в тому, що впровадження медіаторних та миротворчих технологій формує зворотній зв'язок на розв'язання конфліктів у розділених суспільствах, а відсутність впровадження таких технологій залишає можливість або спонукає ескалацію конфлікту.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є розділені суспільства.

Предметом кваліфікаційної роботи є медіаторні та миротворчі технології у розв'язанні конфліктів суспільного рівня.

Метою кваліфікаційної роботи є визначення напрямів вдосконалення медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання низку наступних наукових завдань:

- уточнити основні поняття «медіаторні» і «миротворчі технології», «розділені суспільства»;
- висвітлити історико-генетичний аналіз медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах;
- сформувати методологічні підходи дослідження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах;
- проаналізувати зміст конфлікту у розділених суспільствах;
- розглянути медіаторні та миротворчі технології вирішення конфліктів;
- розглянути специфіка розв'язання конфліктів за допомогою медіації та миротворчої діяльності;
- обґрунтувати процес емпіричного дослідження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах;
- провести та узагальнити результати емпіричного дослідження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах;
- визначити напрями вдосконалення впровадження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах.

Доцільним для роботи представляється наявність принципів об'єктивності, науковості, загального зв'язку, історичності та системності. Виходячи із специфіки дослідження було використано такі підходи: системний підхід, підхід соціальної медіації, соціології конфлікту та управління конфліктами та теорії миротворчості. Було використано підхід середнього рівня соціології, який розкривається спеціальними соціологіями: соціології конфлікту, соціології миротворчості і соціології медіації та переговорів.. Основні методи соціологічного дослідження базуються на візуальному аналізі: це кейс стаді та методі спостереження. Магістерська робота пройшла апробацію на Міжнародній конференції - Альошин В.,

Лепський М. Миротворчі технології в післявоєнному інформаційному просторі України. *Матеріали XIII Міжнародної наукової конференції «Соціальне прогнозування та проєктування майбутнього: перемога, мир та відновлення у післявоєнній Україні»*. (28 квітня 2023 року, м. Запоріжжя) [1].

Гіпотеза дослідження. Впровадження медіаторних та миротворчих технологій має здійснюватися суб'єктами макро, мезо та мікрорівнів у розділених суспільствах.

Додаткові гіпотези. 1. Впровадження миротворчі та медіаторні технології є процесом деескалації та інтеграції суспільства.

2. Ескалація конфлікту та збільшення розділеності суспільства є атрибутом квазі та псевдомиротворчих технологій, або їх неефективності.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури.

РОЗДІЛ 1

ІСТОРИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАТОРНИХ ТА МИРОТВОРЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВ'ЯЗАННІ КОНФЛІКТІВ У РОЗДІЛЕНИХ СУСПІЛЬСТВАХ

1.1. Уточнення основних понять дослідження «медіаторні» і «миротворчі технології», «розділені суспільства»

Для дослідження нашої магістерської роботи потрібно визначити предметну сферу, що відображення у смислового полі основних понять. Тому уточнення основних понять «медіаторні технології», «миротворчі технології», «розділені суспільства» визначають поле смислів та значень, які у подальшому через зміст феноменів приводять до емпіричного дослідження.

Спочатку нашого уточнення понять звернемося до правової практики визначення поняття медіація та предметної області, яку розглядає український законодавець, мова йде про Закон України.

У законі України "Про Медіацію" зафіксовано, що медіатор це - спеціально підготовлена нейтральна, незалежна, неупереджена фізична особа, яка проводить медіацію. Також у законі зазначено, що така угода

Медіаційна угода - письмова угода учасників правовідносин про спосіб урегулювання всіх чи певних конфліктів (спорів), які виникли або можуть виникнути між ними, шляхом проведення медіації. Медіаційна угода може укладатися у формі медіаційного застереження у договорі або у формі окремої угоди;

Законодавство про медіацію ґрунтується на Конституції України і складається з цього Закону та інших нормативно-правових актів.

Крім визначення термінів, є 6 основних тез, які є основоположними критеріями правової медіації в Україні.

Стаття про Сферу дії Закону;

Стаття про Принципи медіації;

Стаття про Добровільність;

Стаття про Конфіденційність;

Стаття про Нейтральність, незалежність та неупередженість медіатора;

Стаття про Самовизначення та рівність прав сторін медіації;

Стаття 1 Сфера дії Закону

1. Дія цього Закону поширюється на суспільні відносини, пов'язані з проведенням медіації з метою запобігання виникнення конфліктів (спорів) у майбутньому або врегулювання будь-яких конфліктів (спорів), в тому числі цивільних, сімейних, трудових, господарських, адміністративних, а також у справах про адміністративні правопорушення та в кримінальних провадженнях з метою примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим).

Законодавством можуть передбачатися особливості проведення медіації в окремих категоріях конфліктів (спорів).

Медіація не проводитиметься в конфліктах (спорах), що впливають чи можуть впливати на права та законні інтереси третіх осіб, які не є учасниками цієї медіації.

Стаття 2 Принципи медіації

Медіація проводитиметься за взаємною згодою сторін медіації з урахуванням принципів добровільності, конфіденційності, нейтральності, незалежності та неупередженості медіатора, самовизначення та рівності прав сторін медіації.

Принципи медіації поширюються на стадію підготовки до медіації.

Стаття 3 Добровільність

Участь у медіації є добровільним вольовиявленням учасників медіації. Ніхто не може бути примушений до врегулювання конфлікту (суперечки) шляхом проведення медіації.

Сторони медіації та медіатор можуть у будь-який момент відмовитися від участі у медіації.

Участь сторони у медіації не може вважатися визнанням такою стороною вини, позовних вимог або відмовою від позовних вимог.

Стаття 4 Конфіденційність

Медіатор та інші учасники медіації, а також суб'єкт, що забезпечує проведення медіації, не мають права розголошувати конфіденційну інформацію, якщо інше не встановлено законом або якщо всі сторони медіації не домовились у письмовій формі про інше.

Для цілей цього Закону конфіденційною інформацією вважається вся інформація, яка стала відомою під час підготовки до медіації та проведення медіації, зокрема про пропозицію та готовність сторін конфлікту (спору) до участі у медіації, факти та обставини, висловлені судження та пропозиції сторін медіації щодо врегулювання конфлікту (спору), зміст угоди за результатами медіації.

Якщо медіатор отримав від однієї зі сторін конфіденційну інформацію, він може розкрити таку інформацію іншій стороні (сторонам) лише за згодою сторони, яка надала таку інформацію.

Особи, зазначені в частині першій цієї статті, за розголошення конфіденційної інформації несуть відповідальність, передбачену законом.

У разі пред'явлення стороною медіації вимог до медіатора щодо невиконання чи неналежного виконання ним умов договору про проведення медіації медіатор звільняється від обов'язку збереження конфіденційної інформації в межах, необхідних для захисту його прав та інтересів. У такому разі суд, інші органи чи посадові особи, які розглядають вимоги сторони медіації до медіатора або яким стало відомо про пред'явлення таких вимог, зобов'язані вжити заходів для унеможливлення доступу сторонніх осіб до конфіденційної інформації та її розголошення.

Медіатор не може бути допитаний як свідок у справі (проводженні) щодо інформації, яка стала йому відомою під час підготовки до медіації та проведення медіації.

Стаття 5 Нейтральність, незалежність та неупередженість медіатора

Під час проведення медіації медіатор повинен бути нейтральним у відношенні до сторін медіації та незалежним від сторін медіації, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, інших фізичних та юридичних осіб.

Медіатор не може:

- 1) поєднувати функцію медіатора з функцією іншого учасника медіації в одному конфлікті (спорі);
- 2) надавати сторонам медіації консультації та рекомендації щодо прийняття рішення щодо суті конфлікту (спору);
- 3) приймати рішення щодо суті конфлікту (суперечки) між сторонами медіації;
- 4) бути представником або захисником будь-якої із сторін у досудовому розслідуванні, судовому, третейському чи арбітражному провадженні в конфлікті (спорі), у якому він є чи був медіатором.

Втручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та підпорядкування, громадських об'єднань, посадових та службових осіб, фізичних осіб під час підготовки та проведення медіації забороняється.

Медіатор повинен бути неупередженою особою, яка допомагає сторонам конфлікту (спору) здійснювати комунікацію, досягати порозуміння та проводити переговори.

Медіатор має право надавати сторонам медіації консультації та рекомендації щодо порядку проведення медіації та фіксування її результатів.

Стаття 6. Самовизначення та рівність прав сторін медіації

Сторони медіації самостійно обирають медіатора (медіаторів) та/або суб'єкта, що забезпечує проведення медіації.

Сторони медіації самостійно визначають перелік питань, які будуть обговорюватися, варіанти врегулювання конфлікту (спору), зміст угоди за

результатами медіації, рядки та способи її виконання, інші питання щодо конфлікту (спору) та проведення медіації.

Інші учасники медіації можуть надавати консультації та рекомендації сторонам медіації, але рішення приймається виключно сторонами медіації.

Якщо стороною медіації є неповнолітня особа, вона приймає рішення з дотриманням вимог законодавства з урахуванням обсягу її дієздатності.

Якщо стороною медіації є особа, громадянська дієздатність якої обмежена, вона приймає рішення з дотриманням вимог законодавства з урахуванням обсягу її дієздатності.

Медіація проводиться на засадах рівності сторін. Сторонам медіації мають бути надані рівні можливості під час проведення медіації. Зобов'язання медіатора повинні бути однаковими щодо всіх сторін медіації (Закон України про медіацію). [2, с. 1].

Медіація – це звернення до посередника тих людей, які потрапили у соціальну та комунікативну пастку нездатності вирішити протиріччя між ними, за наявності бажання вирішити, невміння це зробити результативно, прагнення отримати більш високий результат, при цьому динаміка вирішення конфлікту передається посереднику.

Визначення поняття медіації складає основу для дефініції медіаторних технологій.

Медіаторні технології – це результативні, відтворювальні, алгоритмічні, тиражовані методи медіації, спрямовані на розв'язання конфлікту між його сторонами.

Розгляд та уточнення поняття «медіаторні технології» дозволяють нам перейти до визначення іншого основного поняття нашої роботи, а саме «миротворчих технологій».

Миротворчі процеси можуть виступати як процес врегулювання військових конфліктів до недавнього часу не знаходилося у центрі осмислення досліджень українських науковців та порядку денному

експертного співтовариства. Це зрозуміло, оскільки мирне життя в Україні сприймалося як даність та людей цікавили інші проблеми [3, с. 5].

Як і в медіаторних технологіях ми використовуємо основні ознаки технологій, такі як результативність – технології мають вести до результату, тиражованість – технології мають передаватися від суб'єкта до суб'єкта, алгоритмічність – мають структуру послідовності та сукупності операцій, відтворюваність, тобто можуть бути відтворені за програмою та методами іншими суб'єктами.

Тому ці основні атрибути визначені М.Лепським ми застосуємо до миротворчого процесу. Миротворчі технології – це результативні, відтворювальні, алгоритмічні, тиражовані методи спрямовані на створення відносин миру, взаєморозуміння та органічної солідарності між людьми, що ведуть до процесу інтеграції у соціальній взаємодії.

Миротворчі технології мають безпосередній вплив не просто на раз в'язання конфліктів, а на вирішення завдань інтеграції, тому їх предметом виступають розділені суспільства.

Розділені суспільства, як поняття введено Джоном Полом Ледераком. Ми у нашій роботі розглядаємо розділені суспільства - як такий стан суспільства де процеси протистояння, що розділяють соціум на протилежні конфліктні сторони за суттєвими ідентифікаціями, тобто процеси конфліктної диференціації переважають над інтеграцією суспільства.

Розділені суспільства мають свою специфіку та свої окремо взяті кейси, та критерії за якими вони поділяються.

Є більш загальні критерії поділу або атомізації конкретної спільноти.

Наприклад, культурні особливості різних регіонів, наприклад, як мова і релігія.

Або різні політичні інститути які різняться в силу своїх історичних особливостей. Політика управління, трудова етика, ставлення у сім'ї мікрорівні також є прикладом розділених суспільств.

Чим суспільство більш розділене, тим ширше поле дослідження миротворчих технологій.

Миротворчість загалом може виступати як і бенефіціар розв'язання конфліктів як військові, сімейні, міжнаціональні, так і в цілому є процесом який спрямований на усунення та вирішення наслідків війни.

1.2. Історико-генетичний аналіз медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах

Медіаторні та миротворчі технології, ґрунтуються на такому феномені як конфлікт загалом.

Конфлікт є невід'ємною частиною людської спільноти, яка не прив'язана не до тимчасових рамок, не до культурних особливостей тієї чи іншої традиції.

Ще не вживаючи слова «конфлікт» про нього вже писали давньогрецькі філософи, які здійснили перші спроби раціонального осмислення природи соціальних конфліктів. Одні з них засуджували зварювання та сутички між людьми та радили їх уникати, а інші, навпаки, наголошували, що у спорах народжується істина, що зіткнення та протиріччя є рушійною причиною всіляких змін і розвитку.

Так, від легендарних грецьких мудреців залишилися висловлення, які й нині мають свою змістовну актуальність: «Зварювання замируй», «Силою не роби нічого», «З дружиною не зварись і не залицяйся при сторонніх: перше – ознака дурості, друге – навіженства» (Клеобул); «Не ганьби ближніх, бо почувеш таке, від чого засмутишся», «Приборкуй гнів» (Хілон); «Якщо близькі спричинили тобі невеликі збитки – потерпи» (Піттак); «Лайся з таким розрахунком, щоб швидко стати другом» (Періандр). Анаксимандр (610-540 рр. до н.е.) стверджував, що речі виникають із постійного руху «апейрона» – єдиної матеріальної першооснови, що призводить до виділення із нього протилежностей.

Інший античний філософ Геракліт (540-480 рр. до н.е.) прагнув поєднати свої роздуми про війну та соціальні конфлікти із загальною системою поглядів на природу Всесвіту. [4, с. 3-4]. Він наполягав, що не тільки люди, а й боги, та весь космос існують у протиріччях. Геракліт думав, що в світі все народжується через ворожнечу і битви, що єдиний закон, який панує у Космосі, – це війна – батько всього і цар усього [4, с 3-4].

Ми бачимо, що історія вивчення конфлікту як такого, займало думки стародавніх цивілізацій.

Їх міркування та висновки, дали для майбутніх поклонінь їжу для міркувань. Резюмуючи вже через століття, що писали стародавні греки в текстах, нові християнські мислителі, також робили свій внесок у міркування про конфлікт, і теж формували свої миротворчі практики.

У наступні віки, після давніх греків, предметом роздумів філософів були протиріччя у природі, суспільстві та мисленні, зіткнення протилежних бажань і мотивів у людській душі, боротьба між людьми, громадськими класами, державами. Так, у середні віки Тома Аквінський (1225-1274 рр.) розвивав думку, що війни допустимі в житті суспільства та означили ще одну умову справедливої війни: на її проведення має бути дана санкція держави. Тобто суб'єктом соціального конфлікту визнається держава, а його величина набуває розміру міжнародного масштабу [4, с. 4].

З різким засудженням соціальних зіткнень і конфліктів у суспільстві виступали європейські гуманісти епохи Відродження. Так, Еразм Роттердамський (1469-1536 рр.) акцентував увагу на власній логічності конфлікту, який почався та розростається подібно до ланцюгової реакції, втягуючи в орбіту свого впливу всі нові й нові сили, громадські слої та країни. Він писав, що «війна солодка для тих, хто її не знає».

Є.Роттердамський звертав увагу на складність примирення сторін навіть у тих випадках, коли обидві перебувають на однакових ідеологічних позиціях.

Англійський філософ Френсіс Бекон (1561-1626 рр.) вперше у науці піддав ґрунтовному аналізу сукупність причин соціальних конфліктів усередині країни, детально розглянувши матеріальні, політичні та психологічні умови соціального безладдя, а також можливі способи їх подолання [4, с. 4].

Проблеми конфліктів знайшли своє відображення як у соціологічній, так і в політичній думці кінця XIX – першої половини XX ст. Усі вчені були єдині в тому, що конфлікти мають важливе значення в житті суспільства і тому необхідні теоретичні дослідження в цій галузі [4, с. 7].

Відомими соціологами, які розглядали поняття конфлікту академічною мовою, були такі соціологи як Карл Маркс, Георг Зіммель, Льюїс Козер, Ральф Дарендорф, Роберт Ерза Парк, Ернест Уотсон Берджесс, Албїон Вудбері Смолл.

Значну зацікавленість серед конфліктологів кінця XIX – початку XX ст. викликала соціологічна теорія Карла Маркса (1818-1883 рр.), у якій питання конфлікту займають одне з ключових місць. К.Маркс визнаний попередник сучасної конфліктології, його ідеї багато в чому розділяють більшість конфліктологів. Його основні тези, що спричинили появу «конфліктної» моделі суспільства, пов'язані з постулюванням неминучості класової боротьби, яка виникає в суспільстві через причину його поділу на ворогуючі класи (експлуататорів та експлуатованих), а класова боротьба між ними стає головною рушійною силою історії.

Конфлікти, що пов'язані з протилежними інтересами соціальних груп беруть свій початок у відносинах власності та її розподілу. На всіх рівнях пізнання громадських процесів марксизм визнає соціальні конфлікти, колізії та антагонізми як можливі, а в умовах гострої класової боротьби – і як неминучі явища суспільної життя. Структура суспільства, за К. Марксом, має чотири основні елементи: виробничі сили; виробничі відносини; політична надбудова; форми суспільної свідомості певним чином упорядкована

система субординації і взаємодії цих елементів і є основою загальної соціологічної концепції марксизму [4, с. 7].

Першим, хто ввів у науковий обіг термін «соціологія конфлікту», був німецький соціолог Георг Зіммель (1858-1918 рр.). Він вважає, що конфлікт у суспільстві неминучий і вважав однією з його основних форм конфлікт між індивідом і суспільством. Серед таких стійких форм соціальної взаємодії та спілкування, як авторитет, договір, підпорядкованість, співробітництво, особливе місце займає конфлікт – не лише норма, а й винятково важлива форма життя.

Конфлікт призводить до соціальної інтеграції та, забезпечуючи вихід ворожості, посилює соціальну солідарність, визначає та зміцнює характер конкретних соціальних утворень, зміцнює принципи та норми їх організації. Г.Зіммель стверджував, що чим гостріший конфлікт, тим сильніша внутрішня згуртованість конфліктуючих груп, що інтенсивність конфліктної взаємодії впливає на саме існування групи, приналежність до якої захищає особистість. Часті, але невеликі конфлікти ведуть до посилення внутрішньогрупової єдності, до створення норм, які регулюють взаємовідносини [4, с. 8].

У 1920 – 1930-х роках теоретичні ідеї Г.Зіммеля розділили соціологи чиказької школи, видатними представниками якої були Роберт Езра Парк (1864-1944 рр.), Ернест Уотсон Берджес (1886-1996 рр.), Албін Смолл (рр.). Вони розглядали соціальні процеси в суспільстві в аспекті чотирьох основних взаємопов'язаних типів взаємодії: конкуренції, конфлікту, пристосування та асиміляції.

Американський соціолог, представник психологізму у соціології А.В.Смолл наголошував на соціологічному значенні конфлікту в суспільстві. Зокрема, він стверджував, що «немає нічого соціального, що не було психічним». Концептуальні описи А.Смолла базуються навколо категорії «інтерес», яку він пропонував вважати основною одиницею соціологічного

аналізу, а головним соціальним конфліктом у суспільстві, відповідно, конфлікт інтересів. Важливим феноменом боротьби у соціумі є поняття інтересу.

Як наслідок – загальний конфлікт інтересів, де індивіди є продуктом боротьби власних інтересів, а суспільство – наслідок зіткнення інтересів соціальних груп. Таким чином, конфлікт – це базовий та універсальний соціальний процес [4, с. 9].

Хвиля уваги до теорії та практики переговорів пов'язана з роботами гарвардської школи Р.Фішера, У.Юрі, Б. Паттона (Fisher, 1971; Ury, 1993, 2003; Фішер, 2016), а також роботами Дж.Г. Скот (Скот, 1991) та Г. Кеннеді (Кеннеді, 2016). Важливі ідеї в теорії ескалації конфлікту та його розв'язання розробив австрійський конфліктолог Фрідріх Глазл (Глазл, 2020).

Проблематика розділених суспільств ще активно досліджується серед першоджерел згадаємо основні ґрунтовні роботи Р. Арона (Арон, 2000) та П. Ледераха (Lederach, 2004)..

Конфліктологія в Україні була представлена в підручниках соціології в окремих розділах (Сірий, 2004; Старовойт, 1999; Піча, 2005; Макєєв, 2005; Ручка та ін., 1995), або в енциклопедії соціологічної думки (Погорілий, 1996). Необхідно відзначити, що конфліктологія в Україні розвивалася більше як у жанрі начальної літератури, як реферування та передача здобутків засновників соціології конфлікту (Сірий, 2004), конфліктології як окремого напрямку (Бандурка, 1997; Ващенко, 2005; Ващенко, 2002; Великий, 2006; Герасіна та Панов 2004; Гірник, 2004; Гребенькова та Дідоренко, 2016; Прибутко, 2010; Петюх, 2003; Лефтеров, Ігнат'єва та Цуркан, 2019; Нагаєв, 2004; Петрінко, 2020; Примуш, 2006; Старовойт, 1999; Тихомирова, 2008; Яхно, 2012) в психології конфлікту та його вирішення (Березовська, 2011; Долинська, 2016; Дуткевич, 2005; Джелалі, 2006; Філоненко, 2008), психології спілкування та самоорганізації особистості (Макєєв, 2005; Цимбалюк, 2004), як окремого напрямку конфліктології в організаціях та

менеджменті (Петкова, 2011) , політичній конфліктології (Пойченко, 1997; Кіянка, 2011); юридичній конфліктології (Герасіна та Панов, 2004), конфліктології та теорії переговорів (Гайдук, 2007; Левко, 2014).

Окремо відзначимо роботи з медіації, як альтернативного способу розв'язання конфлікту (Найдук, 2007) ґрунтовно є монографія Н.А. Мазаракі (Мазаракі, 2018).

Разом з тим окремо відзначимо практику застосування медіації в Україні.

Сучасна медіація – це досить структурований процес, який має певні правила. Згідно з Модельним Законом США «Про медіацію» від 2001 року, медіація означає «процес, у якому медіатор сприяє налагодженню спілкування та переговорів між сторонами, щоб допомогти їм досягти добровільної домовленості щодо їхньої суперечки». Європейська директива про медіацію у цивільних та комерційних справах визначає медіацію як «Структурований процес, неважливо, як званий чи згадуваний, у якому дві чи більше сторін у суперечці намагаються самостійно та на добровільній основі досягти домовленості про врегулювання своєї суперечки за допомогою медіатора. Цей процес може ініціюватися сторонами або здійснюватися за пропозицією або розпорядженням суду, або передбачатися законодавством держави-члена.

Класична праця Фуллера про медіацію звертає увагу на здатність медіації “переорієнтувати сторони одна на одну, не нав'язуючи їм правил, але допомагаючи їм досягти нового та взаємного сприйняття їхніх взаємин, такого сприйняття, яке змінить напрямок їх стосунків та розташування один до одного” [5, с. 11].

Якщо звернутися до питання, яка потреба у медіаційній практиці у демократичних державах – наведемо лише декілька фактів з досвіду з Великобританії. «За оцінкою дослідження, проведеного Центром ефективного вирішення спорів у 2018 р., за винятком найбільших справ,

загальна вартість справ, вирішених шляхом медіації, у Великобританії зростає з 10,5 млрд фунтів стерлінгів у 2016 р. до 11,5 млрд фунтів стерлінгів у 2018 р. Починаючи з 1990 р., коли у Великобританії було масово розпочато впровадження медіації в цивільних і комерційних спорах, загальна вартість справ, що пройшли через медіацію, становить майже 110 млрд фунтів стерлінгів. Комерційна медіація заощаджує британському несучому приблизно 3 млрд фунтів стерлінгів щороку (порівняно з витратами на час на управління, зіпсовані стосунки, втрату продуктивності та судові витрати). Близько 74% спорів вирішуються протягом одного дня медіації і ще 15% – декількома днями пізніше. У цілому 89% усіх проведених медіацій закінчуються згодою сторін [5, с. 9-10].

Системне впровадження медіації в Україні розпочалося у 90-х роках у рамках діяльності некомерційних громадських організацій, що давало достатню гнучкість у пошуках її найбільш ефективних форм. Перші організації (Групи медіації) були створені у 1994 році. 1995-1997 роки пов'язують із першим досвідом застосування медіації. Завдання цього часу полягало в тому, щоб не лише на практиці дізнатися, наскільки ця технологія застосовна в Україні, а й розробити механізми включення медіації до існуючої системи роботи з конфліктами. При цьому в кожному регіоні з'являлася й спеціалізація у сферах застосування медіації.

Протягом кількох років медіація застосовувалася у значній частині суперечок – трудових, споживчих, сімейних, шкільних, сусідських конфліктах. Значною подією в апробації медіації був прецедент застосування медіації у цивільному судочинстві у 1997 році в Одесі. 2003 рік – початок застосування медіації у кримінальному судочинстві. Роль лідера у цьому процесі приділяється Українському Центру Згоди (УЦЗ), базовими партнерами якого є органи міліції та прокуратури, а також органи місцевого територіального самоврядування.

У Донецькому регіоні в цей же час досить активно розвивалася практика застосування медіації для вирішення споживчих спорів та конфліктів. У Львові склався певний досвід вирішення спорів, пов'язаних із наданням медичних послуг, сімейних спорів та конфліктів. Важливу роль у розвитку медіації відіграла також спільнота медіаторів із Луганська. 2008 року завдяки підтримці Міжнародної Фінансової Корпорації (IFC, Група Світового банку) було створено Український Центр Медіації (УЦМ). За період реалізації проекту випускники, тренери УЦМ отримали можливість пройти підготовку та бути акредитованими як медіатори у Центрі Ефективного Дозвіл Спорів (Великобританія; тренінги з базових навичок медіатора), а також у фахівців Університету Св.Томаса (тренінги з медіації в організації) та ін. Важливо відзначити, що акредитація в Британії медіаторів, які склали іспити рідною мовою, – перший випадок у двадцятирічній історії Центру Ефективного Дозвіл Спорів (CEDR, Великобританія).

У 2010 – 2013 рр. кілька центрів медіації (УЦП, УЦМ і ООГМ – Одеська обласна група медіації) і медіаторів (Т. Худякова і В. Каневська) об'єднали свої зусилля і утворили Коаліцію з розвитку медіації в Україні, а також окреслили спільні дії у відповідному Меморандумі. Згодом ця діяльність стала основою для створення у 2013 р. Національної асоціації медіаторів України (НАМУ)³⁶. До мережі партнерів НАМУ входять понад 35 різних організацій, які координують свою взаємодію в адвокаційних ініціативах, у сфері популяризації медіації, формування стандартів практики тощо. Так, у процесі спільних обговорень було напрацьовано Етичний кодекс медіатора, «Основні засади навчання базових навичок медіатора», до якого можуть приєднатися шляхом підписання будь-які центри та тренери, які навчають медіації і погоджуються дотримуватися цих рекомендацій.

На сайті НАМУ також можна знайти «Реєстр медіаторів НАМУ», Довідник «Хто є хто у сфері медіації і діалогу в Україні», перелік центрів та організацій, які навчають медіації, рекомендації замовникам медіації, статті

та відео. Створення НАМУ посприяло певним чином і появі інших асоціацій – ГО «Ліга медіаторів України»³⁷, ГО «Асоціація сімейних медіаторів України»³⁸, Української Академії Медіації³⁹ та інших. Зараз Асоціації активно взаємодіють між собою і проводять спільні заходи. Серед українських медіаторів немає загальновизнаної точної дати «появи медіації» в незалежній Україні, водночас у 2019 р. відбулася конференція, присвячена «25-річчю медіації в Україні», і за підтримки Координатора проектів ОБСЄ в Україні навіть було видано великий збірник спогадів і статей. (Докладніше про розвиток медіації в Україні див. [5, с. 18-22]).

З 2014 році колектив авторів під керівництвом М.А, Лепського активно почали розроблювати систему миротворчих та медіаційних технологій розв'язання конфлікту. Саме у цій школі розроблюється ця магістерська робота.

1.3. Методологічні принципи та підходи дослідження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах

Для початку будь-якого дослідження медіаторних і миротворчих технологій, непоганою базою є вивчення конфліктів, схожих з конфліктом, який є метою завдання.

Взяти, наприклад, поточний військовий конфлікт між Росією та Україною.

Можна провести багато паралельних конфліктів та подивитися на їх результати.

Монографія "Миротворення в умовах гібридної війни в Україні" має цілий дослідницький блок на тему історичних аналогій.

Серед вирішених військових конфліктів за допомогою ООН лише експерт з Польщі визначив конфлікт 1918 року у Польщі, результатом якого було повернення Великого воєводства та Сілезії, а схожість із сучасною

Україною полягає у прагненні до свободи та повстанському русі. Експертом наведені аналогічні ситуації у Руанді та Кореї. Експерт з Білорусі як обмежений приклад навів ситуацію в Югославії (Косово): «На сьогоднішній день не можу назвати жодного конфлікту, що стосується спірних територій, демонтажу держави, який би був успішно вирішений за допомогою ООН. У пенвій мірі можна вважати конфлікт у Югославії, але Югославія не є федерацією та до кінця конфлікт не був вирішений, якщо брати до уваги сучасну ситуацію у Косово» [3, с. 43].

Кейс з Косово і Кореєю є прикладом незавершеності конфлікту, а лише «замороження». А «замороження конфлікту», це не його вирішення, це його затягування та закріплення.

Серед сучасних, ще невирішених конфліктів найчастіше зустрічається Нагірно-Карабахський конфлікт, який згадають експерти з Туреччини, Азербайджану, Білорусі. Абхазький (наводять експерти з Туреччини та Грузії) та Цхінвальський конфлікт (таке визначення йому надав експерт з Грузії, але цей конфлікт був визначений експертом з Білорусі як «війна Росії та Грузії»). Як сучасний невирішений конфлікт визначається ситуація у Югославії експертом з Польщі. Цей конфлікт, але в іншому контексті, як майже вирішений, наводить експерт з Білорусі, останній також згадує невирішений конфлікт у Молдові (Придністров'ї) [3, с. 43 - 44].

Невелика ремарка, Нагірно-Карабахський конфлікт фактично завершено.

У ході військових дій між Нагірно-Карабахською Республікою (Далі НКР) та Азербайджаном, які відбувалися 19.09.23 по 20.09.23, результатом цього зіткнення стало виведення вірменських військ з Карабахського регіону. А також підписаний від 28.09.23 Самвелом Шахраманяном указ про припинення існування НКР з 1 січня 2024 року.

Такий результат викликав величезний потік біженців вірмен Нагірного Карабаху у Вірменії, щоб уникнути чисток з боку Азербайджану.

Відносно схожої для України ситуації в Абхазії та Карабасі експерт з Турції визначає російський вплив та технологічний зміст конфлікту: «росіяни орієнтували де-факто ситуацію в обох конфліктах», «росіяни спрямовували і вірмени здійснювали де-факто ситуацію дійсну для Карабаху, що схоже у аспекті вторгнення». В іншому конфлікті також наводиться використання технології «посередництва» [3, с. 44].

Дещо схожими є аргументи щодо конфлікту у Нагірному-Карабасі експерта з Азербайджану: «Агресія держави щодо іншої держави, під маскою підтримки "права людей на самовизначення". Проте, це – лише підтримка існуючого сепаратизму. Окупація територій державою-агресором. Встановлення договору припинення вогню, який є хитким, і часто порушується. Трансформація конфлікту від активного стану до «замерзлого» і.т.і.». Експерт підкреслює технологічний та таємничий зміст конфлікту, використання сепаратистів як безпосередніх суб'єктів конфлікту, прихований характер держави-агресора, як закулісного суб'єкта, та спрямованість конфлікту з активним до замороженого після встановлення хиткого світу [3, с. 44].

Я вважаю, що вірменська сторона в даний момент нездатна повернути собі частину території, яка вона ідентифікує як свою територію, тому, я вважаю, що конфлікт буде завершений найближчим часом. [3, с. 44].

Військовий конфлікт, який був заморожений до 24.02.22, через виконання мінських домовленостей, вилетів у повномасштабну війну України з Росії.

24.02.22 конфлікт придбав іншу площину і отримав новий вигляд в особі вторгнення, чисток, геноциду місцевого населення, а також екоцид, який є наслідками цієї війни на довгі роки.

Так само не слід забувати що Росія втілює цілу низку геноцидальних практик, які вказані в статті ООН [6. с. 1].

А, зокрема, стаття 2. У цій Конвенції під геноцидом розуміються такі дії, які здійснюються з наміром знищити, повністю або частково, будь-яку національну, етнічну, расову чи релігійну групу як таку:

- а) вбивство членів такої групи;
- б) заподіяння серйозних тілесних ушкоджень чи розумового розладу членам такої групи;
- в) навмисне створення для будь-якої групи таких життєвих умов, що розраховані на повне або часткове фізичне знищення її;
- г) заходи, розраховані на запобігання дітонародженню серед такої групи;
- д) насильницька передача дітей із однієї людської групи до іншої [6, с. 1].

За пунктом (е) від 17.03.23 року Міжнародним кримінальним судом (далі МКС) у Гаазі був виданий ордер на арешт президента росії володимира путіна. Так само разом з путіним, ордер на арешт був виданий і уповноваженого при президентові російської федерації з прав дитини Марію Львову - Бєлову

За даними на листопад 2022 року, з України до Росії вивезли від 300 тисяч (за версією української сторони) до 705 тисяч (за версією російської сторони) дітей. Дітей піддають насильницькому усиновленню, русифікації та зміни всіх їх особистих даних.

Дослідження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільства передбачає обов'язкову наявність адекватних методологічних принципів та підходів для розв'язання наших наукових завдань, а саме методологічних принципів та методологічних методів дослідження.

Наша робота ґрунтується на таких наукових принципах, як пізнаних закономірностей, що покладені в основу практичної діяльності, в нашій

роботі – дослідницькій діяльності. Це є принципи об'єктивності, науковості, загального зв'язку, історичності та системності.

➤ Принцип об'єктивності означає повну безпристрасність дослідника на. Спрямованість на пошук істини, значущих об'єктивних зв'язків та відносин, що визначають наш предмет та об'єкт. Протягом усіх етапів дослідження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільства принцип об'єктивності спрямований на об'єктивний результат розв'язання конфліктів, на об'єктивне домінування процесів інтеграції суспільства над його диференціацією та розділенням..

➤ Принцип науковості передбачає використання валідного методичного інструментарію, адекватність його відображається у раціональній аргументованості практик медіаторних та миротворчих технологій у розв'язання конфліктів розділеного суспільства, відповідності досягнень науки в даній сфері потребам практики розв'язання цих завдань.

➤ Принцип загального зв'язку відображає наявність зв'язності між явищами переговорів, медіації, миротворення та їх впливу на інтеграцію суспільства, та навпаки відсутність практик інтеграції, що призводить до розкол, протистояння на знищення та визначення суспільства як «розділеного»..

➤ Принцип історичності надає погляд на проблему медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільства із точки зору її виникнення, походження, розвитку і подальших етапів життєдіяльності суспільства та наукових поглядів, ідей, теорій, що визначають людський рух до розв'язання проблеми розділених суспільств. Цей принцип реалізується ц дослідження історико-генетичного аналізу поглядів, що визначають стан та тенденції дослідження теми магістерської роботи..

➤ Принцип системності у цій роботі надає змогу цілісного дослідження розділених суспільств та можливостей позитивного впливу

медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів, їх генези, структурування та функціонування в цілісності суспільства та руйнування цієї цілісності.

Відносно підходів дослідження проблеми – для цієї роботи є доцільним використання таких підходів як системний підхід, підхід соціальної медіації, соціології конфлікту та управління конфліктами та теорії миротворчості, візуальному аналізу (кейс стаді та методі спостереження). У визначення галузевих та спеціальних соціологій ми солідаризуємось з концептуалізацією В. Є. Пилипенко, О. І. Вишняка, О. Д. Куценко та ін. [7] М. П. Лукашевича, М. В. Туленкова [8].

Системний підхід у цій роботі базується на предметному або морфологічному уявленні [3, с. 24]. Враховуючи направленість цієї роботи, заданий підхід розкривається в урахуванні елементів та компонентів миротворчих та медіаторних технологій, що впливають на структуру суспільства в стані конфлікту та диференціації та роздільності на протилежні конфлікті сторони;

функціональний зріз підходу надає визначення функцій медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах, також розкриває аспект емерджентності актів соціальних суб'єктів задля інтеграції суспільства;

історична стадія системного дослідження розглядає генезу та перспективи розвитку медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах;

соціально-технологічне площина та стадія системного дослідження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах, спрямоване на з'ясування цілісності технологічного виміру людської діяльності на інтеграцію суспільства. [3, с. 24-34].

Заданий підхід застосовується у комплексному поєднанні структурних елементів та етапів взаємодії соціальних суб'єктів медіаторних та

миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах, що базується на цілісному баченні минулих переговорних, медіаторних, миротворчих досліджень та практик успішної інтеграції суспільства у розв'язанні конфліктів.

Системний підхід є основою фундаментом розв'язання завдань другого розділу нашої роботи. На вирішення завдань другого розділу спрямовані знання соціологій другого рівня, а саме «спеціальних соціологій» – соціології конфлікту, соціології миротворення та соціології медіації. Досягнення та основні ідеї у нас представлені у другому параграфі першого розділу та слугують методологічною основою для дослідження феномену розділених суспільств та миротворчої та медіаторної технологій інкорпорованих у діяльність миротворців та медіаторів.

Емпірична частина нашого дослідження представлена методом кейс-стаді та структурованим спостереженням у сучасній візуалізованій культурі, що відображає реальні та події (фільм «Осло») та відтворених подій культовий фільм «13 розлючених чоловіків» є які системними кейсами миротворчих та медіаторних технологій на макро та макрорівнях розв'язання протиріч розділених суспільств. Цей метод є основою емпіричного дослідження у третьому розділі.

Основні висновки першого розділу полягають у таких результатах.

У нашій роботі використовуються такі основні поняття:

Медіаторні технології – це результативні, відтворювальні, алгоритмічні, тиражовані методи медіації, спрямовані на розв'язання конфлікту між його сторонами.

Миротворчі технології – це результативні, відтворювальні, алгоритмічні, тиражовані методи спрямовані на створення відносин миру, взаєморозуміння та органічної солідарності між людьми, що ведуть до процесу інтеграції у соціальній взаємодії.

Поняття «розділене суспільство» позначає такий стан суспільства де процеси протистояння, що розділяють соціум на протилежні конфліктні сторони за суттєвими ідентифікаціями, тобто процеси конфліктної диференціації переважають над інтеграцією суспільства.

2. Основні етапи осмислення медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів є такими:

В основних етапах осмислення медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфлікту ми виделяємо: преший етап, філософського осмислення конфлікту як взаємодії між людьми, другий етап соціологічний ми визначаємо як процес формування соціології конфлікту з такими класиками соціології як К. Маркс [9], Георг Зіммель, Льюїс. Козер [10], Ральф Дорендорф, Йоган Галтунг. Ентоні Гіденс [11].

Сучасний етап пов'язаний з практикою миротворчості та медіації, їх розвитку у сфері досудового розв'язання конфліктів, яка вже має свої галузі (сімейна, управлінська, правова, політична і т.д.) Саме сучасна медіаторна та миротворча практика ставить питання про розв'язання основних проблем соціологічного осмислення розв'язання конфліктів цими технологіями, як інтеграції суспільства.

Сучасні тенденції глобальних протистоянь у світі та особливе значення інтеграції суспільств, що є об'єктом гібридної війни, ставить питання про розв'язання наукової проблеми медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів

3. Наше магістерське дослідження ґрунтується на наукових принципах об'єктивності, науковості, загального зв'язку, історичності та системності, що як пізнані закономірності покладені в основу дослідження та розв'язання основних завдань нашої роботи. Ці принципи розгортаються у системному підході, підходах соціологій середнього рівня, а саме - соціальної медіації, соціології конфлікту та управління конфліктами та теорії миротворчості, візуальному аналізі (кейс стаді та методі спостереження).

Таким чином можна зробити висновок, що конфлікти є не тільки соціальним явищем, ай пронизує майже всі взаємовідносини та комунікація між людьми, чи то в якихось абстрактних речах.

Слід так само помітити, що історія вивчення конфлікту, зафіксована ще в давні часи, що конфлікт є частиною соціальної схеми людських взаємин, першопричиною якої, на мій погляд, є комунікація.

Комунікація, якесь поле, на якому можуть відбуватися конфлікти різної масштабності та руйнівності. У давні часи (і до цього дня) відбувалися конфлікти за ресурси і територію, це спонукало мислителів давнини, міркувати на тему війни та миру.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАТОРНИХ ТА МИРОТВОРЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВ'ЯЗАННІ КОНФЛІКТІВ У РОЗДІЛЕНИХ СУСПІЛЬСТВАХ

2.1. Зміст конфлікту у розділених суспільствах

Дослідження змісту конфлікту у розділених суспільствах спрямоване для моделювання і верифікації соціологічного аналізу структури, функцій конфлікту, що визначає специфіку його вирішення.

Конфлікт – це зіткнення протилежно спрямованих цілей, інтересів, позицій, думок чи поглядів учасників взаємодії, забарвлене яскравими негативними емоційними переживаннями. Конфлікт, є дуже небезпечним явищем для багатьох суспільств, оскільки він може сигналізувати про те, що система взаємовідносин між людьми, порушені та вимагають іноді втручання ззовні, для вирішення цього самого конфлікту. Конфлікти трапляються. Це нормально, вони постійно присутні у людських стосунках. Зміни також відбуваються. Спільноти та людські відносини не є статичними, а скоріше динамічними, що пристосовуються та змінюються [12. с. 11].

Сучасна теорія і практика конфліктології свідчить, що з розвитком ринкових умов і запровадженням конкурентних відносин значення управління конфліктами зростає. Відмінності людей у їх поглядах неспівпадання сприйняття та оцінки тих чи інших подій досить часто призводять до спірних ситуацій. Якщо виникла ситуація несе у собі загрозу для досягнення мети навіть одному з учасників взаємодії – виникає конфліктна ситуація .[13. с. 16].

Конфліктна ситуація – накопичені протиріччя, пов'язані з діяльністю суб'єктів соціальної взаємодії і такі, що об'єктивно створюють підґрунтя для реального протиборства між ними.

Наприклад, проведення атестації перед майбутнім скороченням штатів, визначення кандидатури на престижне підвищення кваліфікації та ін.

Переростання даного протиріччя у конфліктну ситуацію може відбутися за наступних умов:

- значимість ситуації для учасників конфліктної взаємодії;
- перешкоди з боку одного з опонентів у досягненні мети;
- можливість і бажання подолати цю перешкоду [13. с. 17].

Конфліктна ситуація – це основна умова виникнення конфлікту на основі порушення балансу інтересів учасників взаємодії. Для переходу її в конфлікт потрібний зовнішній вплив або інцидент.

Інцидент (привід) – характеризує активізацію діяльності однієї з сторін, яка ущемляє інтереси іншої сторони. Як інцидент можуть виступати дії третьої сторони, наприклад: висловлення колеги, який підштовхує Вас до конфлікту після вашої розмови з начальством.[13. с. 17].

Конфліктна ситуація, як протистояння двох різних сторін, генерує величезну кількість конфліктогенів, які у свою чергу виступає каталізатором для нових конфліктів у майбутньому.

Конфліктогеном може виявитися будь-який предмет, ідея, елемент поведінки, встановлення, слова, дії (чи бездіяльність), здатні призвести до виникнення конфлікту. Позиція керівника відрізняється тим, що йому доводиться вирішувати два повністю протилежні за спрямованістю стратегічні завдання – і розвивати організацію, і забезпечувати її стабільність (стійкість). Саме така суперечливість позиції – один із головних об'єктивних конфліктогенів в організації [14. с. 111].

Льюїс Козер розрізняє два типи суспільства – закриті (ригідне, унітарне) та відкрите (плюралістичне). Закриті суспільства розколоті на два ворожі, антагоністичні класи, конфлікт між якими підриває суспільну згоду та загрожує руйнації соціального порядку революційно-насильницьким шляхом. У відкритих суспільствах існує багато конфліктів між різними верствами та групами, але існують соціальні інститути, які оберігають суспільну згоду та спрямовують енергію конфліктів на користь суспільству. Це можливо тому, що соціальні конфлікти можуть виконувати двоякі функції

– негативні (деструктивні) та позитивні (конструктивні). Завдання полягає в тому, щоб обмежити негативні та використати позитивні функції. Вчений аналізує функції соціального конфлікту. Результати його аналізу й на сьогодні залишаються актуальними та є класичним зразком опису цих функцій.

До важливих негативних функцій конфлікту Л.Козер відніс: 1) погіршення соціального клімату, зниження продуктивності праці, звільнення частини працюючих з метою вирішення конфлікту; 2) неадекватне сприйняття та непорозуміння конфліктуючими сторонами один одного; 3) зменшення співпраці між конфліктуючими сторонами протягом конфлікту та після нього; 4) дух конфронтації, який затягує людей у боротьбу та який змушує їх намагатися більше до перемоги будь за що, ніж до вирішення реальних проблем і подоланню розбіжностей; 5) матеріальні й емоційні витрати на вирішення конфлікту.

Але основним для нашого дослідження Л.Козера є ґрунтовне дослідження позитивних та негативних функцій конфлікту.

Головними позитивними функціями соціального конфлікту є: 1) конфлікт не дає сформованій системі відносин застигнути, окостеніти, він підштовхує її до змін і розвитку, відчиняє дорогу інноваціям, які здатні її вдосконалювати; 2) він виконує комунікативно-інформаційну та сполучну функцію, оскільки конфлікт по-своєму об'єднує людей спільністю ситуації, дозволяючи їм краще пізнавати один одного в процесі взаємодії; 3) конфлікт сприяє структуруванню й інтеграції соціальних груп, створенню організацій, згуртуванню колективів одностумців; 4) він знімає «синдром покірливості», спонукає людей до активності; 5) він стимулює розвиток особистості, зростання у людей почуття відповідальності, усвідомлення ними власної значущості; 6) у виникаючих при конфлікті критичних ситуаціях проявляються непомітні до того переваги й недоліки людей, створюються умови для оцінки людей за їх моральними якостями – стійкості, мужності й т. д., для висування та формування лідерів; 7) вирішення конфлікту усуває

приховану напругу і дає їй вихід; 8) конфлікт виконує діагностичну функцію (інколи корисно навіть спровокувати його, щоб прояснити ситуацію та зрозуміти стан справ) [10].

Також великий науковий внесок у розвиток і розуміння конфліктів і миротворчості зробив Джон Пол Ледерах.

Американський професор міжнародної миротворчості в Університеті Нотр-Дам, штат Індіана, та за сумісництвом заслужений учений Східного менонітського університету. Він багато писав про вирішення конфліктів та посередництво.

Його академічна робота спирається на його досвід роботи в цій галузі як посередник, переговорник, практика миробудування, тренера і консультанта. На міжнародному рівні це включало внесок у мирні процеси в Сомалі, Північній Ірландії, Нікарагуа, Колумбії та Непалі.

«Конфлікт – це норма людських взаємин. Конфлікт є двигуном змін.» - цей вислів Джона Пола Ледераха можна брати як квінтесенції діяльності медіатора, для якого це є сферою професійної діяльності.

Для Джона Ледераха, трансформація конфліктів є точним терміном, оскільки він займався питаннями конструктивних перетворень, які не тільки включають, а й виходять за межі вирішення нагальних проблем. Це науково обґрунтований термін, тому що він спирається на дві реалії, які піддаються перевірці: конфлікт — це норма людських взаємин і конфлікт є двигуном змін взаємовідносин та спільнот на місцевому та глобальному рівнях. І ця мета вимагає радикальної зміни наших нинішніх взаємин [12, с. 2].

Ледерах сформулював таке поняття-метод, як «Лінзи трансформації конфліктів».

Вони потрібні безпосередньо для посередників і миротворців, щоб побачити стадію конфлікту, потрібні конфліктогени, які є обов'язковим атрибутом будь-якого конфлікту на всіх його стадіях.

Трансформація конфліктів — це більше, ніж набір спеціальних методів; це вміння дивитися та бачити. Для того щоб краще дивитися і бачити,

потрібні особливі лінзи. Тож трансформації конфліктів потрібен набір лінз, з допомогою яких ми можемо уважніше розглянути соціальний конфлікт.

Ледерах писав: «Ми можемо уявити ці лінзи у вигляді спеціальних окулярів. Вперше в житті я одягаю окуляри з прогресивними, мультифокальними лінзами, які поєднують у собі три зони зору. Кожна їх виконує свою функцію. Одна лінза, чи скоріше її верхня зона, забезпечує зір на далеских відстанях. Друга або проміжна зона коригує зір на проміжних відстанях, наприклад, зображення на екрані комп'ютера. І, нарешті, остання, чи зона ближнього зору, допомагає мені читати книжки чи одягати нитку в вушко голки. Ця метафора з лінзами дозволяє зробити низку висновків щодо трансформаційного підходу до розуміння конфліктів» [12, с. 2].

Лінзи трансформації конфліктів показують

- ситуацію, що склалася
- визначальні її тенденції та контекст
- концептуальну основу

Конфлікти впливають на стан речей та змінюють його по-різному. Ми можемо проаналізувати ці зміни у межах чотирьох широких категорій: на персональному рівні, рівні відносин, структурному та культурному рівнях.

Конфлікт впливає на нас

- на персональному рівні,
- на рівні відносин,
- на структурному рівні та
- на культурному рівні.

Конфлікт на персональному рівні створює прецеденти для розриву міжособистісних відносин. Це своє чергу є предтечею конфлікту лише на рівні відносин.

Структурний конфлікт, більш масовий та фундаментальний процес. Структурний конфлікт має свій скрипт, і його легше «вчислити», аніж його погасити і виправити, потрібний «великий пул» методів миротворчості і практик усунення наслідків конфлікту у самій системі.

Культурний аспект охоплює вже постконфліктний період, він дозволяє залежно від культурного тла дослідників, по-різному трактувати події конфлікту, або ж по-різному описувати цей конфлікт.

Оскільки описова система, диференціюється в залежності від культурного фону і дослідника. Культурний фон складається з різниці мови, релігії, традицій, виховання, навіть через просте побутове життя. Хочу зазначити, що трансформація конфлікту, дуже важлива річ у фундаментальному розумінні суті медіації та миротворчості.

Без належного знання скрипта конфлікту, неможливо якісь застосувати медіаторні технології. Позиція Ледераха щодо трансформаційного підходу в конфлікті: Трансформаційний підхід вимагає розвитку вміння розглядати ситуацію, що склалася, без зайвої захопленості і переважаності миттєвими поточними проблемами. Він вимагає вміння уникати поспішності у прийнятті рішень і не піддаватися страхам та занепокоєнню, які часто вселяються у наші взаємини під час загострення конфлікту.

Ключовим у розвитку цієї навички стане тренування

- (1) вміння дивитися і бачити набагато далі поточних проблем,
- (2) вміння співпереживати становищу іншої людини або групи людей, але не потрапляти в капкан їхніх тривог та страхів,
- (3) вміння розробляти варіанти можливих заходів, які враховують серйозність поточних проблем, але не обумовлені необхідністю прийняття поспішних рішень [12, с. 24].

2.2. Медіаторні та миротворчі технології вирішення конфліктів

За допомогою великої кількості методів миротворчих технологій можна вирішити «величезний пул» різних міжетнічних, міжконфесійних конфліктів.

Оскільки зараз часу, є велика база різних кейсів, структурних конфліктів, який вже були вивчений і зроблені висновки.

У застосуванні цих самих технологій важлива практика як і якогось окремо технологічно-методологічного методу, так і безпосередньо медіатора або групи медіаторів.

Так само в цій роботі буде взято кейс українсько-російської війни (2014-20?) як зображення якихось миротворчих установок, а також можливий прогноз урегулювання конфлікту мирним шляхом.

Базові позиції в з'ясуванні технологій миротворення групою дослідників під керівництвом Лепського М.А. слід досліджувати специфіку миротворення без політизації. "Ніні ці положення нами розуміються, усвідомлені, скориговані та перевірені. І, як і раніше, залишається велике поле для дослідження та вивчення." [15, с. 102].

Слід зазначити, що у дослідницькій роботі Лепського, великою працею було відхід політично-емоційного забарвлення цієї теми.

"Це було складно, оскільки суб'єкти протистояння для мобілізації прихильників використовували майже всі канали масової комунікації, технології та методи маніпуляцій." [15, с. 102].

Маніпуляція в структурі медійних відносин дуже важливий фактор, який дуже сильно впливає на сторони конфлікту та його складові. Оскільки вони можуть руйнувати саму концепцію світу.

Пропаганда війни як пропаганда ненависті, демонізує і розлюдові сторони конфлікту трансформуючи конфлікт у площину "lose-lose". Сама концепція "lose-lose" це компонент, який відсилає нас до переговорної стратегії, яка була вироблена гарводською школою переговорів.

Win-win — найпоширеніша класифікація переговорних стратегій. Була представлена фахівцями Гарвардського переговорного проекту Роджером Фішером, Вільямом Юрі та Брюсом Паттоном у книзі «Шлях до згоди, або переговори без поразки». Відповідно до win-win класифікації, існують чотири основні стратегії: перемога-поразка (win-lose), поразка-перемога (lose-win), поразка-поразка (lose-lose) та перемога-перемога (win-win).

Щоб розібратися, за яким сценарієм має відбуватися дослідження конфлікту на сході України, потрібно взяти на озброєння такі позиції, які мають за фактом уже впливати на хід дослідження, яке проводилося медіаторами.

1. Поділ на своїх та чужих, у яких можна акцентувати увагу на методах та прийомах емоційного обурення; наративи боротьби зі злом; залякування, страх смерті; демонстративні (публічні демонстрації в новинах) загибелі; загрози помсти та міри демонстрації сили;

2. Використання технологій медійної присутності в конфліктній ситуації та діях; публічна ідентифікація супротивників; домінація «сумлінності» суб'єктів війни та одночасно дискримінація суб'єктів миротворення;

3. Створення політичних та економічних преференцій суб'єктам війни (актуалізація статусно-рольових та ресурсних можливостей, створення «швидкісних соціальних ліфтів» для мобілізації та просування нових еліт протистояння);

4. Впровадження технологій конфлікту як поля реалізації та самореалізації агресії, створення території війни та смерті, ідентифікація позицій щодо переміщених громадян та біженців; створення соціальної травми як «стилю життя»;

5. Формування очікувань від держави як посилення соціальної травми у полі невпевненості у власні сили, зміна статусу суб'єктів та комбатантів на «жертв конфлікту», розширення сфери соціальної допомоги як реально необхідної, так і симулятивної [15, с. 102].

Також для основною концепцією і предтечею до мир, служать технології більш глобального рівня.

Під такими миротворчими практиками маються на увазі практики під егідою ООН та ОБСЕ.

Узагальнення технологій як вирішення попередніх наукових завдань миротворення призвело до постановки на порядку денному такі завдання:

– з'ясування специфіки різних заходів миротворення, це потребує визначення принципів їх комплексування, послідовності та алгоритмічності впровадження;

– вирішення завдання конкретизації заходів відповідно до масштабу миротворчих дій, достатнього рівня суб'єктності;

– відповідності технологій вирішенню конфлікту, оскільки дедалі більше заходів симулюють вирішення конфлікту, а насправді спрямовані на досягнення інших цілей (політичних, економічних, фінансових тощо);

– подолання світоглядних невизначеностей миротворення та дискримінації суб'єктів миротворення, це пов'язано з тим фактом, що політики та державні діячі використовують звичайну риторику війни та мову ворожнечі «з метою досягнення миру», застосовують популістські методи у ЗМІ замість дипломатичних стратегій та тактик досягнення світу [15, с. 102].

Найважливішим в академічному дослідженні є фундаментальний процес як проведення дефініції. Вона потрібна для аналізу даних, розчленовування інформації на окремі сегменти, впорядкування інформації, для об'єктивного викладання матеріалу в дослідженні. Також процес визначення дуже важливою для подальшої структури дослідження.

Важливим питанням дослідження було визначення сучасних дефініцій та напрямів створення світу, основних положень, що визначають їх правовий статус. Основні положення щодо миротворення ґрунтуються на: Статуті ООН Розділ VI: Мирне вирішення спорів Ст. 33 п.1., Глави VII: Дій щодо загрози миру, порушення миру та актів агресії Ст.41 (заходи, не пов'язані з військовим характером – економічного характеру, припинення засобів сполучення та дипломатичних відносин; Ст.42 (заходи демонстрації, блокади та військового характеру для підтримки та відновлення миру та безпеки) [15, с. 103].

Миротворчі технології різняться за ефективністю на конкретній стадії конфлікту як процесу.

Слід розуміти, що конфлікт - динамічний процес, який вимагає аналогічний точковий інструментарій в руках медіатора.

Превентивна дипломатія (preventive diplomacy) як одна з технологій уникнення чи стримування конфлікту. Ця технологія має широкий спектр методів та інструментів, спрямованих на вплив сторін конфлікту.

Досвід ООН щодо вирішення повоєнних ситуацій актуалізує питання про превентивну дипломатію, яка має потенціал щодо профілактики ескалації конфлікту. Тому дослідження питання «Превентивна дипломатія (preventive diplomacy)» спрямоване на визначення експертних оцінок ефективності цього напрямку миротворчої діяльності в діапазоні оцінок від 1 до 10 (1 – найнижча ефективність до 10 найвища ефективність). До цієї групи нами були віднесені питання санкцій заборони виїзду за кордон та економічних санкцій з різних предметів впливу від персоніфікації осіб, які приймають рішення, та членів їх сімей, до впливу на олігархічно-економічний режим та країну-агресора загалом [3, с. 100].

Окремим прикладом є договір, який заснував міжнародний кримінальний суд у Римі від 17.07.98 року. Отримав надалі назву "Римський статут". Станом на березень 2023 року договір підписали 137 держав, але ратифікували - 124 [16, с. 1]

Римський статут передбачає екстрадицію найбільш серйозних військово-політичних злочинців, які викликають занепокоєння міжнародного співтовариства.

Таким чином, суд має юрисдикцію щодо таких злочинів, як злочин геноциду, злочини проти людяності, військові злочини, злочин агресії [16, с. 4].

Другий мандат під назвою: «Економічні санкції щодо країни-агресора» за середніми значеннями має усталений характер щодо ефективності його в цілому, так і щодо України. Ситуація в оцінюванні дещо змінилася у загальній ефективності мандату – 4,13. Найнижчу оцінку цього мандату поставили експерти з Росії та Грузії, як щодо його ефективності, так і щодо

України – 1. Максимальне значення цього мандату визначено експертами з Канади (загалом ефективності мандату – 7, щодо України – 7) та Азербайджану (загалом ефективності мандата - 8, щодо України - 9). Інші експерти надали оцінки таким чином: із Гватемали загалом ефективності мандата - 3, щодо України - 5 щодо України оцінка зросла 1; із Польщі у загальній ефективності мандату - 7, щодо України – 4, щодо специфіки застосування в Україні оцінка знизилася ↓; з Туреччини (загалом ефективності мандата - 3, щодо України - 3, оцінка залишилася незмінною; з Білорусі у загальній ефективності мандата - 3, а щодо України експерт утримався відповісти [3, с. 100-101].

На мій погляд, якщо розглядати кейс Російсько-Української війни, то на мій погляд економічні санкції мають також низьку ефективність у зв'язку з тим, що Росія має дуже багато важелів впливу та економічні хаби, які просто не дозволяють запустити процес колапсу економіки. Також транспортування нафти до третіх країн з Росії, дуже великий стимуляцією для економіки, слід зазначити що окремим хабом для експорту нафти є Індія.

2.3. Специфіка розв'язання конфліктів за допомогою медіації та миротворчої діяльності

Специфіка розв'язання конфлікту залежить від динаміки конфлікту і від ефективності того чи іншого миротворчого методу.

Для вирішення та розуміння специфіки конфлікту, крім трансформації конфлікту яка описана раніше, також слід розуміти форми політичного конфлікту.

Політичному конфлікту властиві такі форми прояву (подібно до соціального конфлікту): словесна агресія, фізична агресія, скандал, бойкот, саботаж, страйк (страйк), повстання (бунт), державний переворот (путч), війна, революція. Якщо війна та революція є суто політичною проблемою, то інші форми соціального конфлікту виявляються в політичній боротьбі, набувають своєї політичної специфіки [4, с 62].

Словесна агресія, фізична агресія — відноситься швидше до міжособистісного конфлікту, але вони цілком можуть бути атрибутами і складовими частинами конфліктів більш масштабного плану.

Саботаж, бойкот, скандал страйк, повстання - більш системно-структурні конфлікти, які актором яких можуть виступати окрема соціальна група.

Бунт і страйк можуть мати стихійний характер, джерелом якого можуть бути якась подія, яка обурила громадськість того чи іншого регіону.

Прикладом стихійності такого бунту була серія масових протестів після вбивства Джорджа Флойда в США.

Цілі міста були охоплені безладним лутингом з боку чорношкірого населення США.

Стихійний протест може трансформуватися в більш обмежений, але не менш небезпечний. З актуального, це масштабні протести мусульманського населення у країнах ЄС на тлі зачистки сектору Газа, ЗС Ізраїлю, з метою знищення пропалестинського угруповання ХАМАС.

Війна – це політичний феномен, вона є одним із засобів у політиці. Війна (загроза війни) продовжує залишатися і донині одним із засобів політики та однією з форм політичного конфлікту. Опасність світової термоядерної війни та загроза загибелі всього людства «змушують» ядерні держави дотримуватися мораторію на застосування ядерної зброї [4. с 64].

Подібністю між війною і політичним конфліктом є те, що в обох випадках йдеться про протиріччя й боротьбу між великими соціальними групами та політичними (соціальними) інститутами (націями, класами).

Війна руйнує попередню систему взаємин і вибудовує дуже чітку дихотомію, Свій/Чужий.

За такої системи маркування легше виконувати бойові завдання, але з іншого боку складніше досягти миру.

Політичний конфлікт і війна «вирішують» ті самі завдання, тільки у війні застосовуються більш радикальні методи та засоби. Крім того, війну не

можна зводити лише до насильницьких дій, оскільки досягнення політичних цілей поряд із військовими діями, як правило, застосовуються економічні, дипломатичні, ідеологічні та інші форми боротьби [4. с 64].

Також слід провести диференцію між поняттями "Війна та "Військовий конфлікт".

1. У широкому розумінні (коли в конфлікті залучені значні сили засоби) військовий конфлікт може трактуватися як війна чи як "неоголошена" війна. Крім того, і війна і військовий конфлікт передбачають зіткнення між військовими формуваннями (людьми, спеціально мобілізованими, навченими, забезпеченими необхідним зброєю, військовою технікою, спорядженням структурованими у військові підрозділи). У цьому також складається їх відмінність від збройного конфлікту, в якому «військових» може й не бути.

2. У вузькому розумінні військовий конфлікт є обмеженим за цілями, засобами та масштабами зіткнення (бойової дії) військових формувань, наприклад, збройний інцидент між прикордонниками двох країн.

3. Військовий конфлікт може відбуватися випадково чи навмисно та розглядається як інцидент, який буде приводом для повномасштабних військових дій, а може і не мати «воєнного» продовження, коли сторони знаходять інші шляхи врегулювання військового зіткнення. Наприклад, у 1969 році на кордоні між СРСР та Китаєм відбулися військові зіткнення, які класифікувалися як «військовий конфлікт»; між Індією та Пакистаном на кордоні вже кілька десятиріч перманентно відбувається військовий конфлікт.

4. Війна, на відміну від військового конфлікту, передбачає такі ознаки:

а) певну підготовку до широкомасштабних військових дій, перебудову економіки у зв'язку з військовим станом, мобілізацію сил і засобів, тобто реальну готовність до ведення війни;

б) інституціоналізацію військового конфлікту, тобто оголошення про те, що сторона (держава, клас, нація) перебуває у стані війни з певними супротивниками;

в) легітимацію військового конфлікту, тобто визнання оточуючим соціальним середовищем (світовою спільнотою), що даний військовим конфліктом є нічим іншим, як війною.

5. У військовому конфлікті може й не бути політичної цілі та завжди має наслідки. Війна завжди є наслідком політики, яка переслідує політичні цілі та завжди має політичні наслідки. Саме в цьому полягає її головна відмінність від воєнного та збройного конфліктів [4, с 65].

Для вирішення військових конфліктів дипломатичний корпус ООН має технологію, яка називається операцією «Примус до миру» (enforcement and disarm).

Операція "Примус до миру" складається з таких пунктів, як:

Захист цивільного населення;

Підтримка національних збройних сил навчанням та логістикою;

Роззброєння військових формувань;

Підтримка національних сил летальною зброєю.

[3, с. 111].

Він використовується для відновлення міжнародного миру та безпеки в ситуаціях, коли Рада Безпеки вирішила діяти в разі загрози миру, порушення миру чи акту агресії. Рада може використовувати, у належних випадках, регіональні організації та органи для примусових дій під її керівництвом та відповідно до Уставу ООН [15, с. 108].

Військові конфлікти неспроможні продовжуватися вічно, оскільки людські, технологічні, фінансові можливості тієї чи іншої боку не безмежні.

Важливою переговорною позицією є роззброєння. Припинення розповсюдження зброї та скорочення та, зрештою, усунення всіх видів зброї масового знищення є основними цілями Організації Об'єднаних Націй. ООН є постійним форумом для проведення переговорів щодо роззброєння, виробляючи рекомендації та ініціювання досліджень. Вона підтримує багатосторонні переговори в рамках Конференції з роззброєння та інших міжнародних органів. Ці переговори були укладені такі угоди, як Договір про

нерозповсюдження ядерної зброї (1968), Договір про всеосяжний заборону ядерних випробувань (1996) та договори, що встановлюють без'ядерні зони [15, с. 106]

Основною тріадою методів є послідовні методи як Peacekeeping, Peacemaking, Peacebuilding.

Ці методи є дуже важливими для формулювання, підтримки та збереження світу.

Важливою технологією підтримки миру є Підтримка миру (Peacekeeping).

Рада Безпеки встановлює миротворчі операції ООН та визначає сферу їх застосування та мандат у її зусиллях щодо підтримання міжнародного миру та безпеки. Більшість операцій передбачає участь військовослужбовців, які стежать за дотриманням режиму припинення вогню або створюють буферну зону, тоді як переговори шукають довгострокове рішення. Інші операції можуть вимагати від поліції чи іншого цивільного персоналу допомогти організувати вибори чи контролювати права людини.

Операції також були розгорнуті для моніторингу мирних угод у співпраці з миротворчими силами регіональних організацій.

Операції з підтримки миру можуть тривати протягом кількох місяців або тривати протягом десятиліть. Операція ООН у лінії припинення вогню між Індією та Пакистаном у штаті Джамму та Кашмір, наприклад, була проведена у 1949 році, і миротворці ООН були на Кіпрі з 1964 р. На відміну від цих операцій ООН зміг завершити свою місію у 1994 у смузі Аозу між Лівією та Чадом за трохи більше ніж місяць.

Оскільки ООН вперше розгорнула миротворчі операції у 1948 році, майже 130 країн добровільно надали до 1 млн. солдатів, офіцерів поліції та цивільних осіб. Вони служили разом із тисячами цивільних осіб більш ніж у 60 операціях з підтримання миру. У 2009 році 120 країн направили 90,200 співробітників силових структур – рекордну кількість. Понад 95,000

військовослужбовців, наданих 115 країнами, нині служитимуть у цих операціях [15, с. 106-107].

Далі за Peacekeeping, йде Peacemaking, який має в широкому розумінні як "стіл переговорів"

Миротворення зазвичай включає в себе заходи щодо усунення конфліктів і, як правило, включає дипломатичні заходи, щоб призвести ворогуючі сторони до переговорної угоди.

Генеральний секретар ООН може здійснювати свої «добрі послуги» для сприяння врегулюванню конфлікту. Миротворцями можуть бути також послі, уряди, групи держав, регіональних організацій чи Організації Об'єднаних Націй. Миротворчі зусилля можуть бути зроблені неофіційними та неурядовими групами, чи окремими видними діячами. Миротворення ООН приводить ворогуючі сторони до угоди дипломатичним шляхом. Рада Безпеки у своїх зусиллях щодо підтримання міжнародного миру та безпеки може рекомендувати способи уникнення конфлікту, відновлення чи зміцнення світу – наприклад, шляхом переговорів чи зверненням до Міжнародного Суду [15, с. 108].

У своїй завершальній фазі переговорів обидві сторони зацікавлені у збереженні миру, відновленні економіки, налагодженні соціальних зв'язків, зміцненні політичної влади. Але для цього необхідні чіткі умови та домовленості між сторонами.

Миробудування (Peacebuilding) призначене зменшити ризик виникнення чи відновлення конфлікту шляхом зміцнення національного потенціалу на всіх рівнях для врегулювання конфліктів, а також закласти основу для сталого світу та розвитку. Це складний довгостроковий процес створення необхідних умов для забезпечення сталого світу. Заходи щодо миробудування спрямовані на вирішення основних питань, що впливають на функціонування суспільства та держави, та прагнуть підвищити потенціал держави для ефективного та законного виконання своїх основних функцій

ООН дедалі більше здійснює діяльність, спрямовану на усунення причин конфлікту.

Комісію зі миробудування (КМБ) було створено Генеральною Асамблеєю та Радою Безпеки у 2005 році.

Комісія заповнює важливу прогалину в системі ООН у континуумі допомоги до розвитку. Вона об'єднує уряд конкретної країни разом зі всіма відповідними міжнародними та національними організаціями, щоб обговорити та ухвалити рішення про довгострокову стратегію миробудування з метою запобігання рецидиву конфлікту

Вона уповноважена: «мобілізувати ресурси та давати рекомендації та пропозиції щодо комплексних стратегій миробудування та постконфліктного відновлення». КМБ акцентує увагу на реконструкції, інституційному будівництві та сталому розвитку в країнах, що виходять із конфлікту. Організація Об'єднаних Націй все частіше здійснює заходи щодо усунення першопричин конфлікту [15, с. 107-108].

В структурі конфлікту ми виокремлюємо конфліктну ситуацію, інцидент, конфліктоген, позиції, а також суб'єкт, об'єкт, предмет, інтереси та конфліктні дії. У функціональному зрізі дослідження конфлікту ми солідаризуємось з класифікацією функцій Льюїса Козера, що потребує врахування того, чи є суспільство відкритим чи закритим, та розглядає позитивні (конструктивні) та негативні (деструктивні) функції.

У миротворчих технологіях розв'язання конфліктів у розділених суспільствах основним процесом, який визначив Пол Ледерах, є трансформація конфлікту, що в образі «лінзи конфлікту» показують ситуацію, що склалася; визначальні її тенденції та контекст; концептуальну основу. Також важливим для розв'язання конфліктів розділених суспільств є концептуальні положення гарвардської школи переговорів Фішера, Юрі, Паттона, а також ідеї про етапи ескалації конфлікту Фрідріха Глазла, та

можливості медіатор них та миротворчих технологій у трансформації у к стратегії «виграш-виграш».

У дослідження медіатор них та миротворчих технологій ми солідаризуємось з «запорізькою школою» проф. М.Лепського, серед яких основними є напрями превентивної дипломатії (preventive diplomacy), Підтримка миру (Peacekeeping), Усунення конфліктів або миротворення (Peacemaking), Миробудування (Peacebuilding).

Знання специфіки конфліктів та змісту миротворчих та медіатор них технологій дозволяє нам зробити висновок, що правильно підібрані методи переговорів, дозволяють нам досягти успіху в переговорному процесі, який дозволить нам змінити життя мільйон людей на краще. Якщо це стосується світової політики, то є міжнародної політики. Благо у світовому співтоваристві є важелі та необхідна ресурсна база, як і в ідейно-інтелектуальному сенсі, так і в сенсі банальних ресурсів забезпечення, допомагати та спонсорувати переговорні процеси по всьому світу.

Також слід зауважити що конфлікт може нести як і руйнівний характер, знищуючи будинки, життя, майбутнє, стираючи минуле, мене соціальну пам'ять під політикою ненависті, але також слід пам'ятаєш що за будь-яким конфліктом, люди, які хочуть миру, та їх надія, криється часом навіть у тому, що б отримати маленький шанс на переговори, спробувати знайти спільні точки дотику, спробувати вирішити конфлікт доки він не торкнувся не лише конфліктантів, а й усіх навколо.

Важлива місія медіатора, зберігати баланс, відкидаючи емоції, грамотно керувати методиками миротворчості, але так само розуміти, що коли замовкли гармати, це не означає кінець конфлікту як такого, це лише продовження, і головна місія медіатора – це боротися з наслідками конфлікту.

Постконфліктна стадія, дуже складний період, у якому можлива кристалізація конфлікту, як реваншизму, поступового повернення колишніх конфліктантів у русло конфлікту.

Слід так само розуміти, що ті концепти миротворчості, які працюють в основному на світову політику, погано працюють у повсякденності. Так, у них є загальні моменти, теж стадії конфлікту, але джерела можуть бути різні, куди більшу роль відіграють мотиви, особистісні конфлікти на кшталт конфлікту "Нереалізованого бажання". Все це відіграє важливу роль у формуванні особистості, тому що іноді конфлікт може мати позитивну тенденцію, таку як оновлення відносин або "випускання пари" а може мати і негативний бік як затвердження непорушності своєї позиції, просто втрачений шанс на нормалізацію та гармонізацію відносин.

У нашій роботі ми хочемо уявити, що залежно від культурно-традиційного бекграунду, кожне суспільство так чи інакше унікальне, і якщо воно і матиме схожість з якимось іншим суспільством, то тільки у зв'язку із загальними факторами, які маю місце бути в ході яких чи історичних наративів.

Також у розрізі аналізу розділених товариств, відіграє роль широкий кругозір, видіння самого медіатора. Його особиста позиція та емоційне ставлення, звичайно ж, має бути відокремлено від об'єкта роботи. Але бувають такі випадки, коли медіатор має власний інтерес у миротворчості. Це безпосередньо корелює з:

- Непрофесійністю даного медіатора. Некомпетентність медіатора цілком може бути пов'язана з корупційною структурою тих інстанцій, якими він отримував цю посаду.
- Корупційна інстанцій, що складається, є проблемою, що привалює, саме в роз'єднаних суспільствах. Оскільки вона дозволяє формувати клани, яка працює за принципом свій/чужий, де в такому середовищі грає роль більше вірність і відданість конкретній людині або частіше буває групі привілейованих осіб авторитетів.
- Велика ресурсна база в однієї зі сторін, може бути і так, що один із конфліктантів, зацікавлений у підкупі посередників щоб вибити конкурентів з бізнесу або в іншій сфері.

- Методи таких людей можуть бути варіюватися від ступеня ефективності, підкуп, шантаж, загроза. Ці методи є основними у залученні на свій бік, за умовчанням вважалися нейтральними - медіаторів.

Таким чином, медіатором мають виконувати правила медіації, у посиленій формі, знаходити нові форми комунікації з конфліктантами, а також дотримуватися і модифікувати свою призму методик, яка потребує великого пласта досвіду посередника.

РОЗДІЛ 3

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАТОРНИХ ТА МИРОТВОРЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ СУБ'ЄКТІВ РОЗВ'ЯЗАННІ КОНФЛІКТІВ У РОЗДІЛЕНИХ СУСПІЛЬСТВАХ

3.1. Емпіричне дослідження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах

У рамках даного дослідження, маючи необхідну базу для аналізу, а також враховуючи специфіку обраної теми, будуть проаналізовані дві кінострічки такі як Осло (в ориг. Oslo) та 12 розгніваних чоловіків (в ориг. 12 Angry Men).

Фільм "Осло" розгортається на початку 90-х років, і зачіпає історичний момент першої Інтифади.

Інтифада - конфлікт між Ізраїлем та Організацією визволення Палестини (Далі ООП). Початку конфлікту датується з 1987 по 1991 рік. Але у фільмі переважно показано переговорний процес між цими двома сторонами конфліктів.

"Осло" - фільм американського театрального режисера Бартлетта Шера. Поставлений за п'єсою Дж. Т. Роджерса.

У головних роль грають:

Ендрю Скотт - у ролі Тер'є Руд-Ларсена;

Рут Вілсон - у ролі Мони Юль;

Джефф Вільбуш - у ролі Урі Савіра;

Салім Дау - у ролі Ахмеда Куреї;

Сассон Габай - у ролі Шимона Переса;

Валід Зуейтер - у ролі Хасана Асфора;

Ігал Наор - у ролі Йоеля Сінгера;

Довалі Глікман - у ролі Яіра Гіршфельда;

Перше повідомлення про екранізацію п'єси Дж. Т. Роджерса «Осло» з'явилося у квітні 2017 року. Сценарій написав сам Роджерс, режисером став Бартлетт Шер, який раніше ставив п'єсу на Бродвеї, головні ролі отримали Ендрю Скотт і Рут Вілсон. Зйомки фільму розпочалися у листопаді 2020 року у Празі. Фільм вийшов в ефір на каналі НВО 29 травня 2021 року.

Картина "12 розгніваних чоловіків"(Ориг. 12 Angry Men) є першою екранізацією 1957 року однойменної п'єси відомого американського драматурга Реджінальда Роуза.

Сюжет фільму розгортається навколо судового засідання, на якому виноситься вердикт у справі пуерториканського підлітка, якого звинувачують у вбивстві власного батька. Дванадцять присяжних вирішують долю парубка. За скоєний злочин йому загрожує електричний стілець, і всі докази вказують на те, що він винний. На перший погляд, все очевидно, і всі присяжні згодні зі стороною звинувачення, крім одного, який не підтримує думку більшості.

Вся проблема полягає в тому, що згідно із судовим законодавством США, всі дванадцять присяжних засідателів мають бути єдиними у своєму рішенні. Сучасними кінознавцями розцінюється як із найбільших юридичних картин історія. Головний приз Берлінського кінофестивалю, три номінації на премію «Оскар», зокрема за найкращий фільм року. Станом на жовтень 2021 року за підсумками голосування на найбільшому міжнародному сайті, присвяченому кіно — IMDb, посідає 5 місце серед найкращих фільмів усіх часів.

Сцени певних кейсів, а також їх транскрибація буде вказано в роботі, відповідно до структури дослідження, а також послідовність і висновки будуть вказані після демонстрації цих сцен.

Структура конфлікту буде наведена у вигляді таблиць, які формують структуроване спостереження для аналізу ситуації та відображає операціоналізацію візуального спостереження за кейсами аналізу.

У операціоналізації спостереження ми виокремлюємо 3 блоки у відповідності до системного підходу, а саме – морфологічний або структурний, функціональний, та історичний та соціотехнологічний. Останні два блоки зведені в один блок як відповідність динаміки конфлікту, їх етапів та стратегій і миротворчих та медіаційних технологій.

Таблиця 3.1

Структурний блок структурованого спостереження

	Структурні елементи	Опис
1	Конфліктанти	У конфлікті, можуть приймати дві або більше сторін, в академічному середовищі вони маркуються як "конфліктанти" окремі індивіди.
2	Предмет	Медіаторні та миротворчі технології у розв'язанні конфліктів суспільного рівня.
3	Об'єкт	Об'єкт конфлікту - це матеріальна (ресурс), соціальна (влада) чи духовна (ідея, норма, принцип) цінність, до володіння чи користування якою прагнуть обидва суб'єкти конфлікту.
4	Конфліктоген	Конфліктогеном може виявитися будь-який предмет, ідея, елемент поведінки, встановлення, слова, дії (чи бездіяльність), здатні призвести до виникнення конфлікту.
5	Конфліктні дії	Конфліктні дії - це певні види взаємодії, які спрямовані однією зі сторін конфлікту на іншу.
6	Мотиви	Мотиви, чи інтереси що спонукають конфліктантів зайняти ті чи інші позиції. Ваша позиція є те, про що ви ухвалили рішення. Цікаво ж є те, що змусило вас прийняти рішення. Інтереси лежать в основі позицій.

Таблиця 3.2

Функціональний блок структурованого спостереження

	Функції конфлікту За Л. Козером	Опис функцій
1	Негативні функції конфлікту	- погіршення соціального клімату, неадекватне сприйняття та непорозуміння конфліктуючими сторонами один одного, зменшення співпраці між конфліктуючими сторонами протягом конфлікту та після нього,

		дух конфронтації, який зтягує людей у боротьбу, матеріальні та емоційні витрати на вирішення конфлікту.
2	Позитивні функції конфлікту	конфлікт не дає сформованій системі відносин застигнути, він знімає «синдром покірливості», спонукає людей до активності, стимулює розвиток особистості, вирішення конфлікту усуває сховану напругу і дає їй вихід, він виконує комунікативно-інформаційну та сполучну функцію.

Таблиця 3.3

Історичний та соціотехнологічний блок структурованого спостереження

	Компоненти	Опис
1	Стадії ескалації конфлікту і їх відповідність стратегіям переговорів	Щоб зрозуміти на якій стадії знаходиться конфлікт, дослідник Фрідріх Глазго розробив спеціальну модель, під назвою "Модель ескалації конфлікту", яка описує стадію і динаміку конфлікту. Вона складається з 9 рівнів по 3 рівні на 1 секцію (стадію). 1 стадія конфлікту (win-win) 2 стадія конфлікту (win-lose) 3 стадія конфлікту (lose-lose)
2	Медіаторні та миротворчі технології	Медіаторні та миротворчі технології чітко базуються на засадах урегулювання конфлікту ООН. Мають чітку послідовність дій, пов'язаних з методами розрядки, засадах структури миротворчого процесу, а також з ліквідацією наслідку конфлікту. В основу пул цих технологій входить методи Peacekeeping, Peacemaking, Peacebulding. Слід також скасувати що з конфлікту, ефективність методів може різниця. Різниця залежить від масштабу та динаміки того чи іншого конфлікту.

Після визначення блоків гайду структурованого спостереження ми переходимо до кейсів структурованого спостереження фільмів, що

відображають ефективне застосування миротворчих та медіаторних технологій.

3.2. Результати емпіричного дослідження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільства

Спочатку розглянемо 1 кейс фільму «Осло», що відбиває реальні події успішної практики застосування медіаторних та миротворчих конфліктів у розв'язанні надскладного конфлікту між Палестиною та Ізраїлем, Розгляд цього кейсу актуалізований сучасним збройним конфліктом у секторі Газа, який почався 7 жовтня 2023 року.

Структуроване спостереження за динамікою медіаторних та миротворчих технологій у фільмі "Осло".

Сцена №1

00:05:45 - 00:08:29 Сцена розповідає про неофіційну зустріч між Террі (представника соціологічного інституту FAFO) та Йоссі Бейліном (Заступником міністра закордонних справ Ізраїлю).

Йоссі в розмові з Террі говорить про тупикову ситуацію в переговореному процесі з ОВП, без виграшу для обох сторін.

На що Террі, пропонує свої послуги медіатора, а також пропонує скористатися його досвідом і знаннями, а також пропонує задіяти його нову переговорну модель.

Рис. 3.1. Фільм «Осло». Сцена1

ЙБ - Все, що ми робимо, це сидимо за цим чортовим столом переговорів.

Т - У такий спосіб неможливо встановити довіру. Але з моєю допомогою, завдяки моїм навичкам, ви зможете це змінити.

ЙБ - Чому я маю прийняти вашу допомогу?

Т – Тому що моя і тільки моя модель переговорів допоможе вам. І ви, і палестинці використовуєте застарілі тоталітарні моделі. Виносяться відразу всі предмети обговорення. Це катастрофа.

Террі, як медіатор, вважає, що слід перевести переговори в таємне місце, запустити таємниці переговори по таємному каналу, застосовуючи його методику переговорів..

Після визначення структури соціологічного спостереження, ми використовуємо ці основні смислові одиниці аналізу звертаємось до першого кейсу - фільму "Осло". Першою важливою сценою, що характеризує застосування медіаторних технологій є Сцена 1. Сцена №1

00:05:45 - 00:08:29 Сцена розповідає про неофіційну зустріч між Террі (представника соціологічного інституту FAFO) та Йосі Бейліном (Заступником міністра закордонних справ Ізраїлю).

У цій сцені визначається специфіка саме цієї в сучасному світі класичної медіації. А саме, Террі визначає неефективність класичних переговорів. 1. Багато учасників, які не зацікавлені у розв'язанні конфлікту. 2. Недовіряють іншій стороні та один одному. 3. "Викидають" весь комплекс переговорних питань, що знижує вірогідність та перспективу їх розв'язання. Специфіка медіаторних прийомів Террі. Перше створення можливості закритого взаємниченої підготовки документів розв'язання конфлікту без тиску політиків та ЗМІ. Друге, формування довіри медіаторам і сторонам конфлікту. Третє формування загальної повсякденності (позитивні функції конфлікту переважають). Четверте не медіаторів обирають конфліктанти, а медіатори обирають представників конфлікту (суттєва відмінність від класичної медіації).

Сцена №2

00:08:56 - 00:16:13. Тепер же, сцена показує нам Ахмеда Куреї (Міністр Фінансів ОВП) та Моной Юль (представник закордонних справ Норвегії), та їх переговори щодо таємної зустрічі з представниками Ізраїлю.

Рис. 3.2. Фільм «Осло». Сцена2. Підготовка палестинської сторони медіатором

На що Ахмед вказує, що Мона знає про ближній схід дуже мало, і їй не варто лізти в цю політику. На що Мона вказує на проблеми з фінансами в ОВП і пропонує провести зустріч з людиною (один із таємних переговорників з боку Ізраїлю) в обмін на фінансову допомогу.

Зустріч відбувається сьогодні, цією людиною виявився Яір Гіршфельд (професор Хайфінського університету).

Рис. 3.3. Фільм «Осло». Сцена2. Підготовка ізраїльської сторони медіатором

Перед відходом Мона зауважує, що стривожений настрої Ахмеда, і на питання "Що з вами?" Ахмед відповідає їй: «Я ніколи не зустрічався з Перший контакт конфліктуючих сторін, обидві сторони насторожені.

Ахмед обирає тактику "нападу" і висловлює свої думки з яскравим емоційним забарвленням. А саме.

ІГ - У Лондоні, дуже холодно в цю пору року, не те що у нас вдома.

АК- Я не був вдома з 1967 року, коли всі чоловік і жінки і діти мого села були змушені втекти з рідної країни рятуючись від кровожерної хвилі сіоністів. Але я пам'ятаю, як тепло там у цю пору року.

ІГ- Я читав вашу останню роботу, я думаю вона чудова. До речі, я і сам написав наукову роботу в ній, я продемонстрував вигоди економічного союзу, може якщо ви прочитаєте її, поділіться професійною думкою?

Рис. 3.4. Фільм «Осло». Сцена 3. Момент зустрічі

Рис. 3.5. Фільм «Осло». Сцена 4. Передача статті

Яїр застосовує тактику оборони, і для початку, не починає слівний конфлікт, а навпаки, дякує Ахмеду за зустріч і статтю, який той написав незадовго до цього.

Таким чином, Яїр змінивши тему розмови на тему, яка має спільне зіткнення зі стороною конфлікту, це було необхідно, щоб розпочав конструктивну бесіду.

Рис. 3.6. Фільм «Осло». Сцена 5. Підготовка наступного етапу переговорів

Яїр пропонує зустрітися знову за допомогою "друзів" в Осло та обговорити економіку та майбутнє. Перший крок, перший контакт, правильно підібрані слова, дають можливість повторити зустріч знову.

Мона і Террі (вони, до речі, подружня пара) заручаються підтримкою Яна Егеланда, норвезького державного секретаря. Вони просять у Яна, щоб він допоміг вирішити організаційні моменти, такі як місце зустрічі, транспортування, візи. Ян побоюючись ризиків операції, але все ж таки погоджується допомогти з переговорами і бере на себе організаційні моменти під відповідальність Мони і Террі.

Ян також озвучує свою вимогу, вона звучить так "що б не турбувати американців, щоб уникнути інвазії з їхнього боку в переговорний процес"

Рис. 3.7. Фільм «Осло». Сцена1

Сцена №3 Перший раунд переговорів 00:24:17 - 00:42:53. Місце таємних переговорів є маєток Боррегард, Сарпсборг, Норвегія.

Рис. 3.8. Фільм «Осло». Сцена 1. З'їзд у маєток

Палестинська делегація незадоволена прийомом, Без охоронної колони та мізерні апартаменти.

Але все ж таки, незадоволені прийомом, але залишаються для проведення переговорів.

Рис. 3.9. Фільм «Осло». Сцена 1

Перша зустріч конфліктуючих строн, по два представники кожна
З боку ООП:

Ахмед Кюрей (міністр фінансів); Хасан Асфор (Офіційний представник
ОВП); З боку Хайфського університету (Ізраїлю): Яір Хіршфельт
(професор); Рон Пундок (професор);

Рис. 3.10. Фільм «Осло». Сцена 2 Перша поява

Рис. 3.11. Фільм «Осло». Сцена 3

Між Роном і Хасаном, трапляється зловісна суперечка, на кшталт першої зустрічі Ахмеда і Яїра.

РП - Я не знаю як ви,але я думаю тут дуже холодно.

ХА - Але не холодніше сіоністських солдатів, коли вони ламали кістки синам та дочкам Газа.

Але Террі, після закінченої репліки Хасана, каже

Т - Джентльмени ви знаєте що, поточну ситуацію треба виправляти, щоб ви не відчували, необхідно знайти спосіб рухатися далі.

Далі він звертається до Ахмеда, але звертається не по імені а по дружньому Абу-Алла (так Ахмеда називають друзі). Ахмед обурений нахабством Террі, оскільки не вважає його другом, і відповідно, він не має права так називати Ахмеда.

АХ- Ахмед куреї, я Ахмед Куреї!

Але Террі, як медіатор, встановлює непорушне правило, що поки вони всі знаходяться в маєтку, вони всі друзі.

Рис. 3.12. Фільм «Осло». Сцена 4

А також просить їх пройти в основні зали.

Рис. 3.13. Фільм «Осло». Сцена 5

Террі показує дві основні зали, і тут дуже важливе зауваження, яке вплине на хід фільму. Справа в тому, що Террі, спеціально маркерує приміщення на два безумовно різних смислів. Одна зала є по суті "стіл переговорів", де учасники конфлікту можуть дискутувати, полемізувати, обговорювати конфліктні сторони один одного, знаходити спільну мову.

А в другому залі, вони будуть всі разом приймати їжу, говорити про сім'ї, вести повсякденне життя, по суті граючи в друзів, але так чи інакше зближуючись один з одним. Важливо зауважити, що у залі переговорів беруть участь лише конфліктанти, але не медіатор.

А в залі друзів беруть участь все. Це дуже важливо, в тому плані, що відбувається зближення між конфліктуючими сторонами, а присутність медіатора (у залі друзів) дозволяє перенаправляти теми з конфліктних, менш конфліктні.

Рис. 3.14. Фільм «Осло». Сцена 6

Герої вирушають на перші переговори у залі переговорів на самоті, на обличчях читається стривоженість і недовіра один до одного. Паралельно з цим, у залі друзів відбувається перестановка, щоб сторони були спрямовані одна до одної.

Рис. 3.15. Фільм «Осло». Сцена 7 Перші результати

Рис. 3.16. Фільм «Осло». Сцена 8 Перші результати

Результатами першого етапу переговорів стали:

- Передача Сектору Газа в руки ОВП під їхнє керування;
- Виведення військ із сектора Газа;
- Закінчення палестинської Інтифади;

А також піти далі та розглянути декларацію принципів, в якій будуть враховані всі спірні питання.

До того ж обидві сторони висловили готовність їх обговорювати. З'явилася позитивна динаміка після першого етапу переговорів.

Рис. 3.17. Фільм «Осло». Сцена 9

Перша трапеза, після хороших переговорів, слід обговорити як друзі, і закріпити успіх, зміцнюючи комунікацію.

Перший раунд переговорів завершуються, вони були дуже плідними, і як візуальне підтвердження цінності виконаної роботи, Хасан і Яір, тиснуть один одному уроки на прощання, все одно як конфліктанти, але вже помітна позитивна динаміка довіри, а також прагнення обох сторін вийти з рівня lose-lose, до win-win.

Рис. 3.18. Фільм «Осло». Сцена 1

Важливим є потиск рук, як символ успішної зустрічі

Сторони так само висловили думку, щоб зберегти результат, який вони уклали, потрібно підвищити ставки і підняти рівень делегацій. Але це представляє певний ризик для таїнства переговорів.

Делегація Ізраїлю погоджується підвищити дипломатичний рівень і надсилає Урі Савіра (Генеральний директор Міністерства Іноземних справ).

Але щоб його викликати, потрібно було залучити Заступник міністра Норвегії, Йохана Хольста, що він задіяв свої зв'язку.

Третя сцена демонструє нам просування переговорних позицій та їх бажання продовжити миротворчий діалог з підвищенням ставок.

Конфліктанти під час перебування у залі дружби, випробували у собі позитивні функції конфлікту саме підвищення активності у переговорному процесі, як і, сам переговорний процес, показує що можна повернутися з стадії lose-lose до рівня вище.

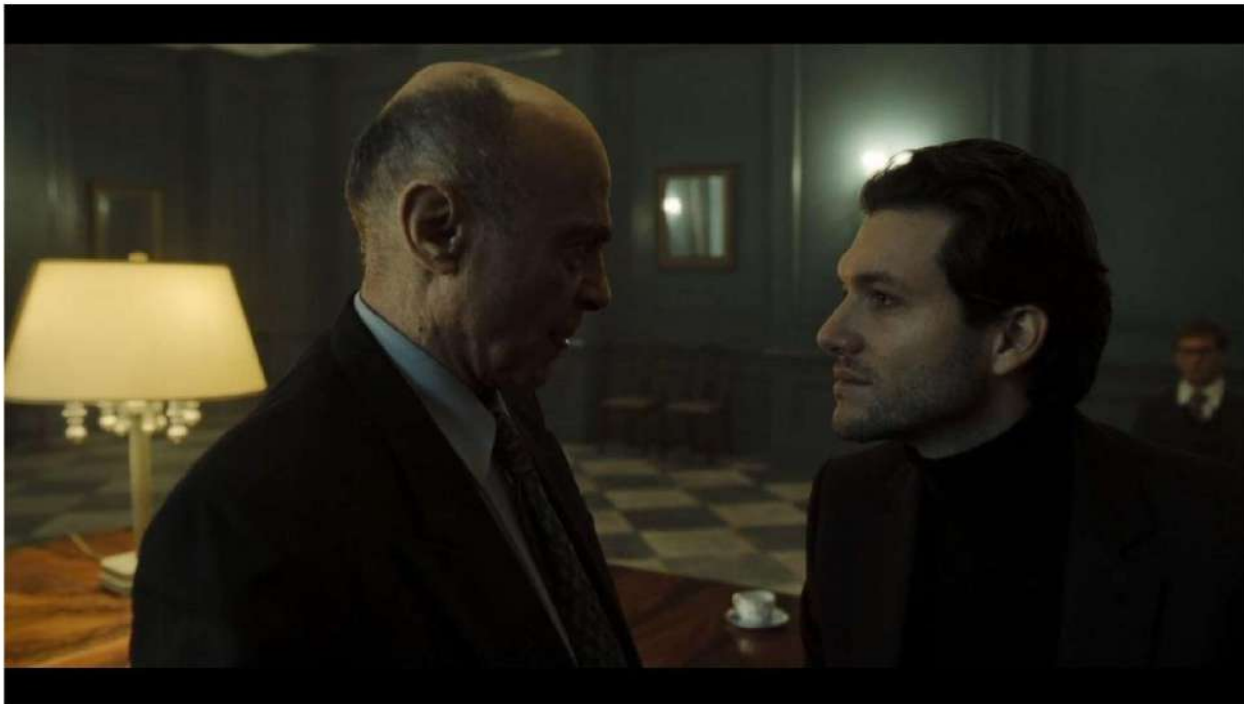

Рис. 3.19. Фільм «Осло». Сцена 1

Прибуття Урі в Норвегію означає початок другого раунду переговорів.
Сцена №4 00:55:13 - 1:12:13 Другий раунд переговорів.

Зустріч починається з обміну випадами, в якій беруть участь Урі та Ахмед.

Рис. 3.20. Фільм «Осло». Сцена 2

УС- Давайте відразу викладемо карти на стіл, в моїй країні, вас вважають терористами, вбивцями, які мріють скинути нас у море. Ви вбили наших спортсменів у Мюнхені, вбили наших школярів у Маалоті, вторгнулися до нас на Йом-Кіпур, це найсвятіше свято, яке у нас є, тому зрозуміло чому ми не бачимо у вас ідеальних партнерів зі встановлення світу.

АК- У моїй країні вас вважаю дикою нацією, чиї солдати стріляють у наших дітей заради забави, ваш народ переслідували за вашу віру, вас вбивали в погромах, ви бігли в Палестину, де вас кинули одних, де ви молилися, голодували і стали сильними, і коли ви стали сильними, ви стали спалювати наші будинки, прогнали мільйон людей з Палестини, і стверджуєте, що Палестини ніколи не існувало! Отже, ви розумієте нашу недовіру до вас, як до потенційного партнера з перемир'я.

Це діалог між ними, був необхідний щоб випустити напругу, а також перевірити один одного, "Чи хочуть сторони переговорів?" "Вийшли ми на конструктивний рівень переговорів?".

Після цих випадів, стало ясно, що обидві сторони, готові до змістовного діалогу.

Так само Урі, ставить себе в жорстку позицію, з приводу того, що Ізраїльська сторона не піде на поступки, якщо це загрожуватиме безпеці держави, позиція Ізраїлю полягає в тому, щоб не обговорювати передачу Єрусалиму до рук ОВП.

Але при цьому ізраїльська сторона не проти створення палестинської держави, але умова така сама, Палестина без Єрусалиму як столиці.

Умови Палестини, вони приймають виведення військ з Газа, але й вимагає крім сектора Газа, віддати їм Єрихон.

Рис. 3.21. «Осло». Сцена 3

Після того, як сторони змалювали свої інтереси, Урі йде в зал переговорів, і кличе з собою двох медіаторів, пройшовши за ним у приміщення без прослуховування, заявляє що зацікавлений і в подальшому переговорному процесі, оскільки помітив шанс, можливість домовитися з протилежною стороною конфлікту.

Рис. 3.22. Фільм «Осло». Сцена 4

Так само, як і в першому раунді переговорів, сторони спілкуються за обіднім столом у залі дружби. Розповідають історії, жартують, проводять невимушену розмову одна з одною.

Наступного ранку відбувається інцидент у залі дружби.

Рис. 3.23. Фільм «Осло». Сцена 5

У пориві спекотних спротивів, Ахмед активно жестикулюючи, намагаючись розняти Урі і Хасана, випадково зачіпає медіатора Террі.

Рис. 3.24. Фільм «Осло». Сцена 6

Ахмед відчуває провину за те, що сталося, і просить як вибачення пройтися на одинці з Урі.

Рис. 3.25. Фільм «Осло». Сцена 1

На вулиці, під наглядом медіаторів, сторони.

Під час прогулянки, в ході розмови, Урі висловлює захоплення палестинському народу, в його бажанні боротися до кінця, на що Ахмед

дякує Урі, і висловлює що теж захоплюється захопленням єврейського народу. ризик упертості "Тато, тобі найважливіше бути правим" з'ясовується що в Урі є дочка на ім'я Майя, також звати молодшу дочку Ахмеда.

Це ще одна точка взаємовідносин, яка може спричинити позитивну динаміку у переговорному процесі. У ході прогулянки Урі висловлює дуже важливу ідею, яка може повернути конфлікт із рівня lose-lose,

До рівня Win win.

Ідея полягає в тому, що б перестати жити минулим, так само констатує думка про те, що обидва їх народи, зациклені на тому, що вони втратили, а так само сподівається на те, що вони знайдуть спосіб жити в теперішньому. Урі допускає можливість передачі сектора Газа та Єрихону до рук ОВП.

Рис. 3.26. Фільм «Осло». Сцена 2

Сторони погоджуються з цією думкою і тиснуть руки. Другий раунд переговорів закінчується.

Сцена №4 00:55:13 - 1:12:13

Сцена демонструє, що при підвищенні ставок, так само слід перевірити налагоджені взаємини, які були зароблені за перший раунд переговорів, про це Урі використовував тактику підвищеного тону, щоб перевірити ці самі

взаємини. Це дуже ризикована тактика, якщо її використовувати в першому раунді, цілком можливо, що переговори провалилися б.

Так само в цій сцені є момент отримання втрат медіатором. Медіатор надходить дуже ввічливо, показуючи слабкість і поступливість, він тисне на емоції Ахмеда, Ахмед, відчувши себе винні, погашає розпалений діалог з Урі, і пропонує йому вийти на вулицю.

Відбулася розрядка ситуації за допомогою медіаторського досвіду.

Рис. 3.27. Фільм «Осло». Сцена 1

Джоель Сінгер юридичний радник МЗС Ізраїлю. Розкритикував досягнуті домовленості з позиції консерватора. Його аргументи полягає в тому, що ці домовленості суперечать політиці Ізраїлю, яка триває приблизно 40 років. А критика з погляду літери закону, полягає в тому, що всі позиції, які значаться в договорі, можуть бути інтерпретовані як завгодно. Але Йоссі та Урі, запевняють його, що за 4 місяці, вдалося досягти гарної ясності позицій у переговорному процесі і що ці домовленості могли б закінчити поточну війну.

Сінгер, погоджується редагувати документ, відповідно до інтересів обох сторін конфлікту. Те, що він погоджується, запускає процес третього раунду переговорів.

Рис. 3.28. Фільм «Осло». Сцена 1

Сцена №5 1:15:55 - 1:26:04 Третій раунд переговорів.

Сінгер прибув переговори як юрист, який займеться юридичними аспектами Палестинської Автономії під керівництвом ООП.

Рис. 3.29. Фільм «Осло». Сцена 2

Питання на тему, які кроки прийматимуть палестинська держава, з врученою їй територією.

Рис. 3.30. Фільм «Осло». Сцена 3.

ДС- Якщо ізраїльська держава погодиться передати контроль над Єрихоном і територією, що прилягає, чи стане запропонований палестинський уряд, займатися збором ізраїльського сміття або тільки палестинського сміття?

АК- Це ваше питання?

ДС- Це моє перше питання.

Хасан підходить і щось нашіптує Ахмеду.

АК-Ні, ми не збиратимемо ізраїльське сміття.

ДС- Якщо ізраїльська держава погодиться передати контроль над Єрихоном і територією, що прилягає, чи готовий палестинський уряд, посилати податкових інспекторів до ізраїльського поселення.

АК- Пане Сінгер, ми не для того прилетіли з іншого кінця світу щоб обговорювати сміття і податки.

ДС- Сміття та податки, це те, чим займається держава. Якщо ви хочете, щоб ми надали вам право управління, то в цьому документі має бути прописано, як саме ви будете його здійснювати.

Таким чином, сторони домовляються про те, в якій конфігурації і які права адміністрування будуть в руках ОВП.

Рис. 3.31. Фільм «Осло». Сцена 4

У моменті перерви, Сінгер запитує Мону, в чому її мотивація, влаштувати зустрічі двох конфліктуючих сторін.

На що вона відповіла, що в минулому, у них з Террі, була місія в секторі Газа, вони звернули не на ту вулицю, і побачила сумну сцену.

Стоять один проти одного два хлопчики, один у формі, інший у джинсах, і на їхніх обличчях читався тільки біль і страх, і одне бажання, не завдавати біль іншому і опинитися в будь-якому іншому місці, але тільки не тут.

Гуманістична мотивація, ось чим керуються медіатори Террі та Мона, що б хотіла литися кров, що б у людей були будинки, сім'ї, майбутнє.

Рис. 3.32. Фільм «Осло». Сцена 5

Сторони конфлікту, що визнають легітимність своїх держав, Ізраїль визнає, що ОВП це голос палестинського народу,

А сторона ОВП призведе до законності Ізраїлю в існуючих межах.

У переговорах сторони визнають позиції конфліктуючих сторін. Сторони конфлікту, що визнають легітимність своїх держав, Ізраїль визнає, що ОВП це голос палестинського народу,

А сторона ОВП призведе до законності Ізраїлю в існуючих межах.

А також, ізраїльська сторона хоче, щоб цей таємний канал став офіційним.

Сцена №5 1:15:55 - 1:26:04

Сцена демонструє, що одна зі сторін конфліктантів, готова допомогти і допомагає іншій стороні, залагодити всі юридичні питання. Констатується дуже позитивна та чесна дипломатія, "на рівних" коли сторони готові вислухати одна одну, поділитися порадами, підтримати одна одну.

Третій раунд переговорів добігає кінця.

Рис. 3.33. Фільм «Осло». Сцена 1

Шимон Перес, задоволений досягнутими результатами, досягнутими в ході 3 раундів. І згоден з позиціями яких було досягнуто. Але при цьому міністр закордонних справ Ізраїлю наполягає на 4 раунд переговорів, але умови такі, щоб не залучати американську сторону до переговорів, інакше "Вони все загроблять як це було в Йорданії".

Сцена №6 1:29:35 - 1:37:51 Четвертий раунд переговорів.

Четвертий раунд переговорів починається з катастрофи, а пов'язаний він із тим, що Зінгер переписав декларацію, він викреслив зі списку Єрихон, тим самим підставивши під удар усю переговорну позицію Ізраїлю, підірвавши цим довіру нарощену між конфліктатами.

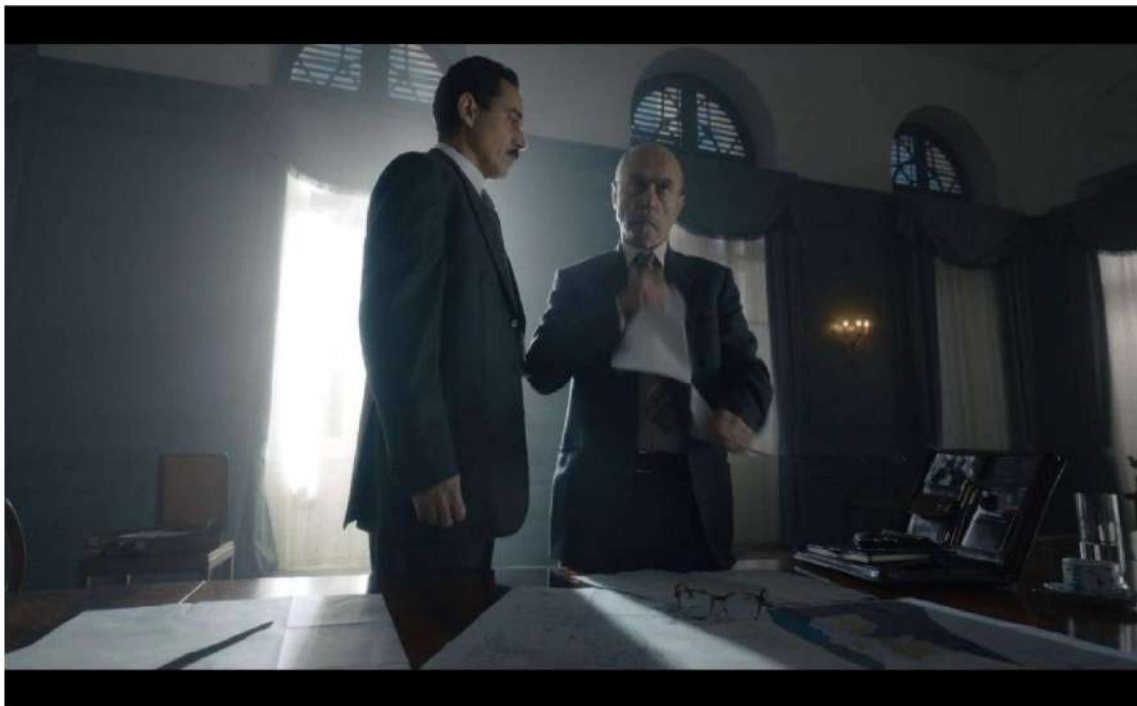
Рис. 3.34. Фільм «Осло». Сцена 1

Ахмед не бажає чути голоси ізраїльської сторони. У той же час Яір просить Мону, як медіатора, втрутитися в конфлікт і вирішує допомогти.

Рис. 3.35. Фільм «Осло». Сцена 2

У ході суперечки палестинська сторона розриває декларацію.

Рис. 3.36. Фільм «Осло». Сцена 3

Це означає, що переговори провалилися, але Мона, правильно почекавши момент, говорить обом сторонам конфлікту, що на коні життя їх народу, і що якщо не домовиться зараз, кров продовжуватиме литися, як тоді, коли вона була в Газі. До слів Мони прислухаються, вони повертаються до зали переговорів, і "починають все спочатку"

Рис. 3.37. Фільм «Осло». Сцена 4

Сторони домовляються про виведення ізраїльських військ із сектора Газа та Єрихона. На пропозиції Ахмеда, щоб Єрусалим став столицею обох держав, ізраїльська сторона відмовляється. Кінець четвертого раунду переговорів.

Акт про укладання миру проходить у Шведському королівському палаці. Однак палестинська сторона не буде запрошена, а договір буде укладено телефоном.

Рис. 3.38. Фільм «Осло». Сцена 5

У ході фінальних переговорів, підтверджується всі позиції, що були укладені за підсумками 4 раундів, до палестинської сторони, поставила головне питання про володіння Єрусалимом.

ООП виступає за те, що б Ізраїль, додатково прийняв вимоги про те, щоб Єрусалим став столицею для двох країн, Перес спочатку відмовляється, але після короткої розмови з Террі, заявив, що це питання, під час співпраці, можна порушити в майбутньому.

Рис. 3.39. Фільм «Осло». Сцена 1

13 вересня 1993 року у Вашингтоні, на галявині Білого дому, на якій були присутні президент США Білл Клінтон, прем'єр-міністр Іцхак Рабін та голова ОВП Ясір Арафат, на урочистій церемонії Ізраїль та ОВП підписали спільну Декларацію про принципи.

Висновки по фільму: Конфлікт Ізраїлю та Палестини є актуальним і до сьогодні. У зв'язку з тим, що 7 жовтня 2023 року, через 30 років після підписання Декларації про принципи, терористичне угруповання ХАМАС, вторглося в південний Ізраїль, і здійснило безліч терористичних актів від викрадення людей до страти у власних будинках ізраїльтян. Відповідь Ізраїлю відбувається і до сьогодні, відповіддю було «зачистка» сектора Газа, що подружить під собою наземну операцію ЗС Ізраїлю.

Важливо так само сприймати палестино-ізраїльський конфлікт, на тлі розпаду СРСР, це означає, що можливі нові етапи і нова динаміка конфлікту.

Розглянемо другий кейс, у якому переговори відбуваються з одним та тим самим «набором» учасників та має макрорівень розв'язання конфлікту, ціною якого є життя дитини. Тут так само використовуються миротворчі та медіаторні технології, але специфіка полягає у тому, що їх використовує

один з інших присяжних, який протистоїть неувважності, квапливості та спрямованості на інші пріоритети замість об'єктивного розгляду справи.

Структуроване спостереження за динамікою медіатор них та миротворчих технологій у фільмі "12 розгніваних чоловіків"

Об'єктом конфлікту в цьому фільмі є ідея, винний підсудний (хлопчик) у тому, що він убив свого батька.

У першому фрагменті фільму, показане судове засідання, суддя передає перенесення суду присяжних, відповідно до законів США, 12 присяжних направляються в окреме приміщення для обговорення та вирішення долі обвинувачуваного.

Рис. 3.40. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 1

З'ясовується, що в приміщення, в яке помістили 12 присяжних, дуже жарко і не працює кондиціонер, і середовище в якому були поміщені можливі конфліктанти, було некомфортним, це може підвищити напруженість в обговоренні. Так само їх закривають на ключ, відповідно до судового протоколу. Таке середовище, яке сформувалося навколо них, можна охарактеризувати як "Павуки в банці". Елементи, що не мають можливості вийти з приміщення, коли вони захочуть, а вийдуть вони тільки коли винесуть остаточний вердикт у справі.

Діючі особи у фільмі та конфліктанти.

Рис. 3.41. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 2

1 - Старшина журі, що дуже серйозно ставиться до своїх обов'язків, тренер шкільної футбольної команди;

2 - Банківський клерк, м'якосердий та неконфліктний;

3 - Бізнесмен, який важко переживає конфлікт із власним сином;

4 - Брокер, дуже логічний, раціональний, впевнений у собі та непохитний;

5 - Молодий чоловік, який виріс у неблагополучному кварталі, фанат бейсбольної команди Балтімор Оріолс;

6 - Маляр, строгий, але важливий;

7 - Продавець, абсолютно індиферентний до того, що відбувається, фанат бейсбольної команди Нью-Йорк Янкіз;

8 - Архітектор, ініціатор розколу журі;

9 - Людина похилого віку, мудра і дуже спостережлива;

10 - Власник гаража, гучноголосий фанатик;

11 - Майстер-годинник, іммігрант, шалений патріот Сполучених Штатів;

12 - Співробітник рекламного агентства, який нерішучий і піддається впливу;

Рис. 3.42. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 3

Перше голосування, формулювання конфлікуючих сторін.

Перша сторона конфлікту (винний).

Ті, що вважають, що ті аргументи, які привелися в суді, є речовими доказами.

Друга сторона конфлікту (не винен).

Що вважає, що підсудний невинний. Оскільки друга сторона конфлікту, нараховує одну людину, номер 8, вважає що не можна просто так відправити підсудного на електричний стілець, і що їм потрібно спочатку ще раз все обговорити. Важливо те, що мотив піти на конфлікт з іншими присяжними, обумовлений його гуманістичною позицією, а також власними міркуваннями, про те, чи може людина в такому юному віці, піти на вбивство навіть з огляду на злочинне минуле підсудного.

8-й пішов на конфлікт (конфліктну дію), сформував другий бік конфлікту. Так само ідея про те, що хлопчик може бути не винен, породжує велику кількість конфліктогенів, а вони у свою чергу породжують невдоволення і упереджену думку у бік 8го.

Прикладом прояву конфліктогенів, служить фраза 10го. "Який не будь один знаходиться завжди"

8й висловлює свою думку про те, що хлопчик прожив страшне життя, матері він не знав від народження, пробув два роки в колонії, батько постійно бив його, і виходячи з цих тез, навіть якщо він винний, обговорити його справу, є їх боргом як присяжних.

12й пропонує висловити свою думку і позицію, чому підсудний є винним.

3й висловлює свою картину події і відсилає нас до свідків, як до незаперечних фактів доказів провини.

6й висловлює думку, що потрібно обговорити мотиви злочину, інакше так не дістатися істини. Він висловлює що важлива дія, те що він здійснив, убив свого батька за те, що він постійно бив його. Але 8 контраргументує це тим, що хлопчика били кожного дня, і що він уже звик до постійних побоїв з боку батька, і таким чином він не міг убити його.

7й вказує на його кримінальне минуле, і що ці факти, сформували його особистість, і для нього, вже в порядку речей вбити людину. "Ніж для них, що ложка в їдальні"

3й підтримує висловлювання 7го, а також додає що нинішнє покоління, не поважає старших, згадує свого сина, він згадує що сам бив його, а коли той виріс, він "навалився" на нього і зламав йому щелепу, з тих пір минуло 5 років і вони й досі не бачилися.

Тут спливає особиста неприязнь до молодшого покоління, а як і, вказує жорстку переговорну позицію, і неприхильність до консенсусу.

Рис. 3.43. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 4

Так само 10й висловлює дуже неделікатно у бік хлопця, називаючи його покидьком з неблагополучного кварталу, а також принижує всіх, хто там так чи інакше народився. Це висловлювання, є конфліктогеном, яке спонукало 5го (як людину, яка за його словами, сама виросла в неблагополучному кварталі), відповісти йому тим, що то неприємна людина і веде себе неделікатно.

8й, закликає поставити себе на місце хлопчика (підсудного). А також пропонує поглянути на знаряддя вбивства (Ніж).

Рис. 3.44. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 5

4й, вказує на показання продавця крамниці про те, що це унікальний у своєму роді ніж, і що саме їм було зроблено вбивство.

Рис. 3.45. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 6

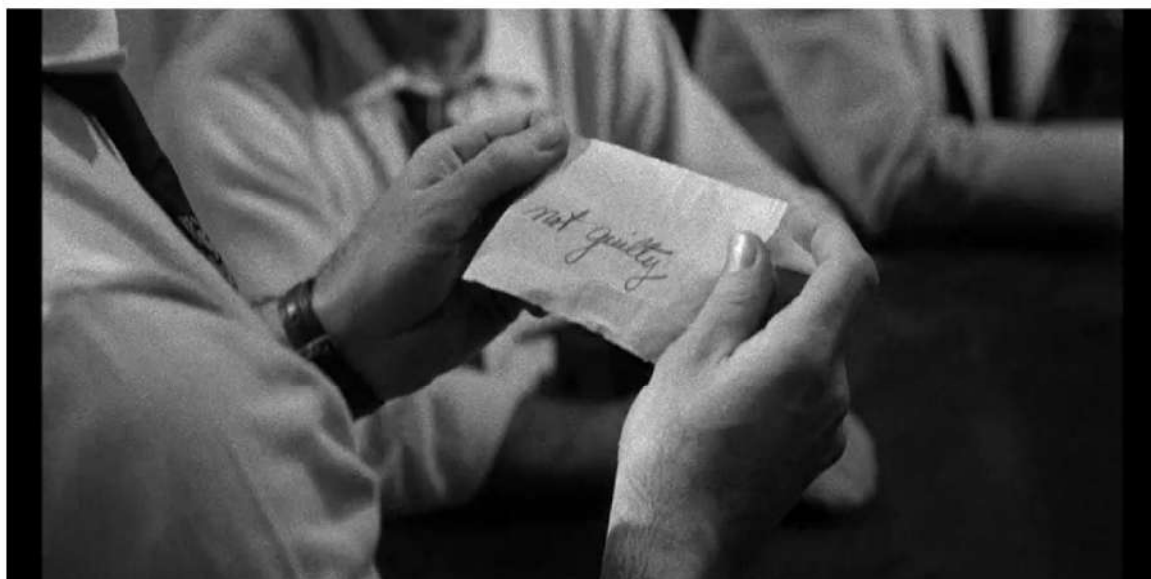
На що 8й, витягає з кишені такий самий ідентичний ніж. І вказує на те, що провів власне розслідування, і помітив такий самий ніж, який продається в лавці недалеко від місця злочину. Він коштував 3\$.

Підсумковий аргумент 8-го, полягає в тому, що батька могла вбити людина, яка мала такий самий ніж, як той, що втратив хлопчик на шляху додому.

Так само, 8-й через тупикову ситуацію і неможливість домовитися, пропонує провести таємне голосування, без його долі.

Умови цього голосування буде такого, якщо всі 11 проголосують за те, що він винен, то і 8-й раніше тримав позицію невинності, проголосує за те, що він винен.

Таємність голосування, це один з важливих елементів переговорів і голосувань, це вказує на те, що ніхто не вплине на вибір і не маніпулює його діями.

Рис. 3.46. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 7

За результатами таємного голосування, з'ясовується, що одна людина проголосувала за "Не винний".

Це означає, що в середовищі групи "винний", стався розкол, і з'явилися хлопчики, які сумніваються у винності.

Але так само, це дія (перехід таємного присяжного в стан невинних) означає оновлення і нову стадію конфлікту між цими сторонами, а також означає нову можливу динаміку конфлікту і нові конфліктні дії.

Рис. 3.47. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 8

Як приклад і підтвердження нових конфліктних дій, 3й подумав, що це 5й перейшов на бік невинних, аргументує це тим, що той відчув до хлопчика, тому що той був таким же у його віці.

Рис. 3.48. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 9

Але насправді, викривається той, хто насправді перейшов у стан невинних, ним виявився 9-й. Старий сивий чоловік, який зацікавився ходом обговорення, а також відзначає хоробрість і недоторканність 8го, за те, що той пішов проти всього колективу присяжних.

Рис. 3.49. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 10

8-й, у вбиральному приміщенні, розмовляючи з 8-м, ставить під удар його моральну позицію. Говорячи про хлопчика, він каже "Ну ось припустимо ви нас переконаєте, а він і справді вбив свого батька ...".

Далі йде розбір кейсу пов'язаного зі старим (один із свідків) за його словами, той почув голос хлопчика та його крик "Я уб'ю тебе!". На що 8-й відповідає що розпізнати голос, перебуваючи на іншому поверсі неможливо.

Але в момент пояснення 8-й помічає, що 12-й і 3-й, не слухають 8-го, а грають у хрестики-нуліки.

Рис. 3.50. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 11

На що він підходить до їхньої гри і спритності рухом вириває папір на якому вони грають. Це конфліктна дія, яка розлючує 3-го.

Так 8-й пропонує провести уявний експеримент.

Він за підтримки інших присяжних, встановлює час (10 секунд), цей час за який другий свідок жінка, проїжджаючи поїздом, могла побачити момент вбивства.

Також, він указує на звук поїзда, що проїжджає повз, він дуже гучний і через нього почути що відбувається поверхом вище, неможливо (гучний звук, суперечить істинності тверджень першого свідка).

Рис. 3.51. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 12

Зй, незадоволений висновками який зробив 8й, слід зауважити, що Зй дуже впертий, і не хоче програти в цій суперечці і стоїть до поліднього. На висловлюванні Зго "Навіщо старий стане брехати?" 9й відповідає "Що б привернути до себе увагу".

На що Зй грубить 9-му, це викликає конфронтацію між Зм і 6м (6й все ще дотримується позиції "винний").

Розкол у таборі винних зростає, незадоволені висловлюваннями один одного, дедалі більше схиляються до протилежного табору.

9й, від частини тому що сам старий, характеризує першого свідка, як дуже сумної старої людини, до якої ніколи не було до неї справи, також фіксує його елементи одягу як неохайну і бідну людину, яка напевно ще й самотня у своєму житті.

І він робить висновок, що перший свідок міг сказати що завгодно аби його помітили.

8й так само запевняє, що хлопчик не став би кричати "Я уб'ю тебе!" зумовлюючи це тим, що він занадто розумний, і не видав би себе цим, знаючи, що це його видасть.

Рис. 3.52. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 13

Свою думку з приводу нестерпності хлопчика, змінює 5й, він стає 3м людиною, яка перейшла на бік "невинних".

11й, висловлює думку, що потрібно обговорити таку тему як повернення злочинця на місце злочину.

Він констатує, що хлопчик убив свого батька о 10 годині вечора, а схоплений був о 3 годині ночі. І його питання полягає в тому, навіщо йому повертатися туди.

12й дає свою відповідь, хлопчик думав що свідків немає, тому нічого і бояться, тому він повернувся щоб забрати ніж з холодного тіла свого батька.

Третє голосування, до табору невинних переходить 11й.

Це обурює 3го, і він вимагає 11, пояснити, чому той перейшов на інший бік. Має місце сказати, що він вимагає в грубій формі, без поваги до вже іншої сторони. На що 11 відкидає його вимоги і каже, що у нього з'явився сумнів на тему винності хлопчика.

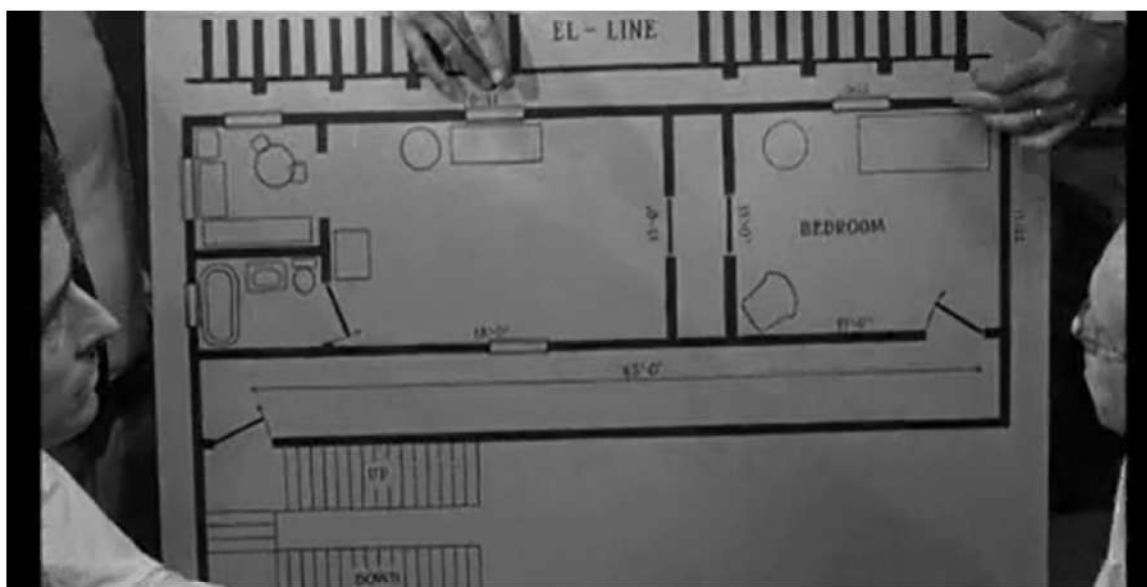
Так само з'ясовується, що перший свідок, був з хворою ногою і старим, стверджується так само, що він пройшов зі своєї спальні до вхідних дверей за 15 секунд. Сторона невинних вважає, що це неможливо. 3й як бенефіціар винності хлопчика, стверджує що розрахунок в секундах не має сенсу, і в

пориві емоцій висловлює що старий і так був збентежений і його словам неможливо вірити.

Рис. 3.53. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 14

Цими випадковими словами він визнає неспроможність своєї позиції з приводу першого свідка, але вирішує про це замовчати.

Рис. 3.54. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 15

Присяжні запитали план квартири, щоб з'ясувати, чи міг старий за певний час дійти зі спальні до вхідних дверей.

Рис. 3.55. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 16

А також провести експеримент прямо у них в кабінеті.

За результатами експерименту, було зроблено висновки.

Що має бути він і справді чув сварку, став подивитися, що сталося, але пройшов не як він затверджував 15 секунд, а цілих 42 секунди. Вирішивши, що це напевно хлопчик втік з дому.

На висновки 8го, 3й висловлюється дуже негативно у бік хлопця, говорячи про нього жахливі речі, на що 8й каже що це жахливі слова і питає у 3го, "чи не є його катом?" На що той відповідає, що де-факто, ним є.

Обстановка загострюється, і на слова про те, що 3й з'являється садистом, 3й кидається на 8го з криками "Я уб'ю тебе!".

Слід зазначити, що це дуже важлива конфліктна дія, яка сигналізує про порушення переговорного процесу, і що якби його не затримали, комунікація була б порушена.

Наступне голосування у стан невинних переходить 2й. Наочний досвід і грубість 3го, переконали його змінити свою позицію.

Отже, з'являється паритет переговорних позицій. 6 на 6.

Рис. 3.56. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 17

Так само в таборі невинних, відбувається потепління відносин, а так само зміцнення комунікації, оскільки вони поки що на умовній "перерві" і не обговорюють справу.

Це важливо помітити, оскільки табір винних, не комунікує між собою зовсім, їх модель поведінки, диктує їм певний скрипт за якою вони ведуть свої переговори, більш жорсткий і безконсенсусний.

Далі присяжні приступають до розбору алібі, який висловив сам підсудний, нібито той був у кіно, але потім ніяк не зміг підтвердити його, бо забув або не пам'ятає фільм на якому був.

Це основна лінія 4го, і один з аргументів, що той дотримується позиції винен.

На що 8й, обирає тактику "Постав себе на його місце" і говорить йому числа, місяця, і що робив 4й у ці дні.

Рис. 3.57. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 18

4й плутається у свідченнях, і невиразно пам'ятає що він робив тиждень тому. На що 8й, також додає що хлопчик був у паніці, і побачив труп батька, і ці факти змусили його забути, що відбувалося того вечора.

Наступну тему обговорення, пропонує 2й, йому цікаво, як удар у груди, міг бути завданий зверху вниз, адже з огляду на інформацію наданий судом, батько був набагато вищим за хлопчика.

На що третій викликається продемонструвати як міг бути завданий удару.

Рис. 3.58. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 19

Цей момент, дуже важливий, оскільки показує відносини між конфліктуючих сторін як дуже недовіряють один до одного. Тому що коли 3й замахується на 8го, всі тут же встали насторожено дивлячись на цей процес.

Виходячи зі свого досвіду 5й, робить зауваження та змінює схожий експеримент. Виходячи зі своїх знань та досвіду, він робить важливе зауваження.

Рис. 3.59. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 20

Він констатує той факт, що ніж такого типу, ніколи не тримають лезом вниз, а навпаки, коли відкривають його, роблять легкий удар знизу вгору, для максимізації ефективності даного типу ножа.

Після цього експерименту, 7й заявив, що він переходить у стан невинних, але не тому, що його переконали доводи опонентів, а тому що йому набридло сидіти тут.

7й показує себе як людину з низькою мораллю, і що насправді їй не важливо, хлопчик житиме чи помре під час цього голосування.

У ході наступного голосування, так само до табору невинних переходять 1-й, і 12-й.

У результаті табір винних зменшується до 3-х осіб.

На цій стадії конфлікту, ми бачимо перевагу тактики 8го, людини на першій стадії, що показала себе, що сумнівається, але після того як він

знайшов підтримку, зумів перетворити її на джерело сил для своєї аргументації.

Він не став у перше ж голосування вивалювати всі свої «тейки» на опонентів, але почекав момент і щоразу завдавав удару.

Рис. 3.60. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 21

За результатами голосування, 10-й зривається і починає читати нотації та висловлювати свою особисту афектну думку про соціальний статус хлопчика. Для інших присяжних це виявляється занадто, і суперечить їх моральному кодексу та нормам поведінки.

Вони просто встають з-за столу, демонструючи цим мовчазний бойкот 10го.

10-й, бачить що накоїв, ламається під гнітом свого новопридбаного статусу, і надалі голосує на користь невинних.

Бойкот, це важливе соціальне дійство, який у разі, дозволило уникнути прямого конфлікту з 10м.

Якби колектив, спільними умовами не бойкотував витівку 10го, а пішов би з ним на конфлікт, це могло перерости у справжню конфронтацію між частинками конфлікту. А це у свою чергу, ставить під удар, весь переговорний процес.

Останній кейс котрий розглядають присяжні, це щодо жінки яка бачила як хлопчик убив свого батька з вагона поїзда.

У ході розмови з'ясовується, що у жінки були мітки від окулярів. Це означає, що у неї був поганий зір, і можливо, що вона не побачила хто саме це був.

Рис. 3.61. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 22

Цей аргумент переконує 4-го, тому що він сам носить окуляри, прямо як та жінка.

Рис. 3.62. Фільм «12 розгніваних чоловіків». Сцена 23

3-й втрачає свого останнього союзника, і засмучується, що його жорстка переговорна позиція є програшною.

У ході активних жестикуляцій та висловлювань.

Стає ясно що підсудний (хлопчик), надто сильно нагадує йому його сина якого не може пробачити.

Тут ми бачимо, що конфлікт між батьком і сином, який не був завершений, впливає на його життя повною мірою.

Він виходячи з-за незавершеного конфлікту, вибирає жорстку переговорну позицію, як із сином.

Демонструє упертість і безконсенсусність, він програючи, розриває світлину із сином, але відразу розуміючи що він накоїв, визнає що програв, і визнає що хлопчик не винен.

Фільм закінчується вердиктом суду присяжних – невинний.

Таким чином, тактика 8го, виявилася вірною, і те, що він використовував медіаторні та миротворчі прийоми та тактики, які були спрямовані на пошук істини та справедливості, при заперечення стигматизації та неухважності до долі іншої людини.

3.3. Напрями вдосконалення впровадження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільства

Ми продемонстрували як працюють миротворчі та медіаторні технології на макро- та макрорівнях розділених суспільств, тому перейдемо до пропозицій відносно вдосконалення впровадження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільства.

Політичні діячі, лідери та особи, що приймають рішення, не мають зневажати миротворчими технологіями, том у що обмеження жорсткими технологіями ведуть до поразки у конфліктах та до конфліктів, що не мають закінчення. Роль цих технологій і спосіб їх використання мають бути ключовими у розв'язанні міжнародних або регіональних конфліктів.

Тому структуруємо напрями вдосконалення впровадження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільств за рівнями:

Макрорівень – рівень міжнародних відносин та світової спільноти, та основних інституцій цього рівня – ООН, ОБСЄ, тощо;

Державний рівень і основні інституції цього рівня – держава та громадянське суспільство;

Регіональний рівень – місцева влада та місцеве самоврядування;

Референтний або макрорівень – рівень взаємодії людей, їх контактні інституції – родина, колектив та організації тощо.

Технології миротворчості ООН частково є політичним інструментом у вирішенні конфліктів, але це не означає, що вони погано функціонують або мало ефективні. Вирішення конфліктів залежить від бажання та інтересу сторін конфлікту їх погасити, і першочергове завдання ООН, сприяти та всіляко підтримувати переговорні лінії, та зводити їх в одній точці. Так само не варто забувати що ООН є наддержавним формуванням, зі своїми правилами, законами та принципами, які діє на всіх членів ООН.

Миротворчі технології, є актуальними навіть виходячи за рамки конфліктів, оскільки володіючи потрібними знаннями, методами та практикою, дозволяють ліквідувати наслідки постконфліктоного періоду, який часом не менш важливий, а розглядається на рівні і з самим конфліктом. Важливо отримати гарантії безпеки у післявоєнний (після конфлітний) період, цією сферою займається ОБСЄ. Гарантії та консенсус, який має бути знайдений, повинен відповідати інтересам обох сторін, для цього важливу роль відіграє репутація організації медіатора. Слід розуміти, що репутація багато в чому залежить від успішності попередніх діянь для тієї чи іншої сторони. Проблемним моментом є нейтралітет міжнародних організацій, і те, що деякі сторони конфлікту, не підуть за стіл переговорів, які знаходяться на

їхню думку на "ворожій" території. Це, у свою чергу, посилює зацікавленість в інших миротворчих проектах.

У контексті конфлікту між Україною та Росії, російська сторона навряд чи піде на переговори на території країн умовного заходу. Тому посилюється роль регіональних переговорних майданчиків, прикладом є поява переговорних проектів Африки, представлений 7 делегаціями (ПАР, Сенегал, Уганда, Замбія, Союз Коморських Островів, Конго та Єгипет.), Арабський миротворчий проект і Китайський миротворчий проект.

Величезну роль відіграє інтерес самої держави у проведенні мирних переговорів. На мій погляд держава як структура повинна піклуватися про безпеку та благополуччя своїх громадян, з цього вона має бути зацікавлена у проведенні їх. Але також слід розуміти, що держава як гарант захисту громадян має знайти найефективніший метод вирішення цього конфлікту, щоб цей метод не йшов у розріз конституції і не підставляв під безпеці громадян цієї країни.

На підтримку держави як гаранта захисту повинні виступати і місцеві адміністрації, важливо щоб і в них було розуміння миротворчих технологій та їх використання у правильному ключі, наприклад бездумна розтрата місцевого бюджету, не тільки не зміцнює суспільство, а такий викликає більше конфліктогенів та невдоволення такими діями.

Важливим параметром миротворчості є підготовка медіаторів, яких слід забезпечити величезною кількістю теоретичних знань і практичною складовою. Це вже питання міністерства освіти, яке має бути зацікавлене в активності цих технологій.

Таким чином, можна закріпити той факт, що є безліч переговорних майданчиків і так само багато переговорних проектів, з яких, українська сторона виходячи з власних політичних приписів спираючись на дипломатичний корпус, та інтересів власних громадян, має знайти

найадекватніший і найрелевантніший для неї ж виходів. Важливу роль також є гарантії безпеки який сподіваюся, надасть західна сторона.

Виходячи з матеріалу даного в цій роботі, можна стверджувати, що у двох кінострічках, автори продемонстрували два різні кейси медіації.

В одному фільмі було показано миротворчість макрорівня, яке включає комплекс медіаторних методик, таких як створення таємного каналу переговорів, виключаючи сильний бік конфлікту, щоб та не вплинула на регіональних конфліктантів. Створення різних кімнат за смисловим наповненням, зі строгими рамками правил, методика "випускання пари" конфліктуючою стороною. Ці важливі пункти дуже корисні в даному кейсі, і привели до успіху даної переговорної лінії.

У другому фільмі було продемонстровано медіаторні аспекти миротворчих технологій мікрорівня.

Коли їх функції спрямовані безпосередньо на колектив у обмеженому просторі. Цей колектив набуває функцій малої групи, що у свою чергу:

Підвищує довіри між її членами у прискореному типі (швидше ніж у великій групі);

Підвищується також тиск між учасниками.

Також важливу роль у такому типі медіаторних практик є фрагментація цієї самої групи, оскільки очевидно, що мала група може поділитися на два і три табори, і щоб повернути все на свою користь, медіатор використовує послідовні дії пов'язані з переконанням іншої частини групи. Це поступове запровадження у загальні розмовні моменти "зерно сумнівів", які виконують функції підказок для суб'єктів цих сумнівів. При цьому медіатор не використовує необдумані дії які можуть бути прийнятті групою як провокаційні чи конфліктні дії, він нікого не залякує, не шантажує, не підкупує.

Медіатор просто займає умовний нейтралітет і намагається розширити свою зону контролю, аргументації та особистої харизми.

ВИСНОВКИ

Медіаторні та миротворчі технології, на мій погляд, дуже перспективний розділ соціології, оскільки він демонструє що соціологія, як наука, здатна формувати технології, які мають практичне значення в нашому повсякденному житті. Соціологія медіації здатна відбити сценарій конфлікту, визначити його рамки, часових компоненти і динаміки. Все це є значущим для вирішення того чи іншого конфлікту, у різних сферах конфліктної взаємодії – як між двома державами, так і між корпоративними гігантами.

Ми визначили основні поняття роботи. Медіаторні технології – це результативні, відтворювальні, алгоритмічні, тиражовані методи медіації, спрямовані на розв'язання конфлікту між його сторонами.

Миротворчі технології – це результативні, відтворювальні, алгоритмічні, тиражовані методи спрямовані на створення відносин миру, взаєморозуміння та органічної солідарності між людьми, що ведуть до процесу інтеграції у соціальній взаємодії.

Поняття «розділене суспільство» позначає такий стан суспільства де процеси протистояння, що розділяють соціум на протилежні конфліктні сторони за суттєвими ідентифікаціями, тобто процеси конфліктної диференціації переважають над інтеграцією суспільства.

Визначення предметного поля через уточнення основних понять дозволило нам звернутися до історико-генетичного аналізу та з'ясувати основні етапи осмислення медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфлікту, а саме: філософський, соціологічний етапи (К. Маркс, Георг Зіммель, Льюїс. Козер, Ральф Дорендорф, Йоган Галтунг), та сучасний етап практики миротворчості та медіації у мідрівненми та різними сферами їх застосування. Тому ми поставили питання про їх цілісний розгляд відносно розділених суспільств.

Наше магістерське дослідження ґрунтується на наукових принципах об'єктивності, науковості, загального зв'язку, історичності та системності ,

що як пізнані закономірності покладені в основу дослідження та розв'язання основних завдань нашої роботи. Ці принципи розгортаються у системному підході, підходах соціологій середнього рівня, а саме - соціальної медіації, соціології конфлікту та управління конфліктами та теорії миротворчості, візуальному аналізі (кейс стаді та методі спостереження).

Дослідження феномену конфлікту у розділених суспільствах відображається у висновках про те, що конфлікти є не тільки соціальним явищем, ай пронизує майже всі взаємовідносини та комунікація між людьми, чи то в якихось абстрактних речах.

Слід так само помітити, що історія вивчення конфлікту, зафіксована ще в давні часи, що конфлікт є частиною соціальної схеми людських взаємин, першопричиною якої, на мій погляд, є комунікація.

Комунікація, якесь поле, на якому можуть відбуватися конфлікти різної масштабності та руйнівності. У давні часи (і до цього дня) відбувалися конфлікти за ресурси і територію, це спонукало мислителів давнини, міркувати на тему війни та миру.

Залежно від рівня конфліктів, медіаторний процес може покривати проблеми умовної соціальної нерівності, або ж погасити сімейний конфлікт, у значенні елементного, компонентного або цілісного розв'язання конфліктів у розділених суспільствах. Слід також зафіксувати, що миротворчість є дуже актуальною темою і дуже розвивається, в тому плані, що конфлікти набувають нових форм, які спонукають шукати нові рішення, на шкоду старим методикам і практикам. Таким чином, наука постійно оновлюється, доповнює теоретичний матеріал – новими кейсами, оновлює та підкреслює дефекти старих методик.

Суспільство як соціальний конструкт, має свою специфіку взаємин, як і культурних так і виробничих, держава має свою політичну культуру, на терені якої, і відбувається конфлікти, які фрагментують суспільство на різні шматки, які повинні старанно з боку медіаторів не поєднати воєдино. Якщо не застосовувати технології миробудування, почнеться атомізація цих

соціальних фрагментів, а це вже спричинить нову хвилю соціальних конфліктів, для яких уже будуть потрібні структурні зміни.

Політичні діячі, лідери та особи, що приймають рішення, не мають зневажати миротворчими технологіями, том у що обмеження жорсткими технологіями ведуть до поразки у конфліктах та до конфліктів, що не мають закінчення. Роль цих технологій і способів їх використання мають бути ключовими у розв'язанні міжнародних або регіональних конфліктів.

Ми визначили напрями вдосконалення впровадження медіаторних та миротворчих технологій у розв'язанні конфліктів у розділених суспільств за рівнями: макрорівень – рівень міжнародних відносин та світової спільноти, та основних інституцій цього рівня – ООН, ОБСЄ, тощо; державний рівень і основні інституції цього рівня – держава та громадянське суспільство; регіональний рівень – місцева влада та місцеве самоврядування; референтний або макрорівень – рівень взаємодії людей, їх контактні інституції – родина, колектив та організації тощо.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Альошин В., Лепський М. Миротворчі технології в післявоєнному інформаційному просторі України. *Матеріали XIII Міжнародної наукової конференції «Соціальне прогнозування та проєктування майбутнього: перемога, мир та відновлення у післявоєнній Україні.* (28 квітня 2023 року, м. Запоріжжя) / І.О. Кудінов (гол. ред.), М.А. Лепський (наук. ред.); ред. кол.: Т.Ф. Бірюкова, Н.В. Лепська, Т.І. Бутченко, В.О. Скворець, Є.Г. Цокур. Запоріжжя : ЦНСД, 2023. С.79-81.
2. Закон України про медіацію: від 16 листопада 2021р./ Верховна рада України. Київ : веб-сайт. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text> (дата звернення: 06.09.2023).
3. Лепський М.А. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с.
4. Петрінко В.С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.
5. Про медіацію, або як швидко вирішити конфлікт, не звертаючись до суду. Київ : Український Центр Медіації при Києво Могилянській Бізнес Школі. 2021. 124 с.
6. Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. *United Nations.* URL: <http://surl.li/apdnd> (дата звернення: 06.09.2023).
7. В. Пилипенко, О. Вишняк, О. Куценко Спеціальні та галузеві соціології. Київ : Каравела, 2003. 304 с. URL : http://pidruchniki.ws/15840720/sotsiologiya/spetsialni_ta_galuzevi_sotsiologiyi_-_pilipenko_vue (дата звернення: 09.08.23).
8. М. Лукашевич, М. Туленков. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: навч. посібник. Київ : МАУП, 2004. 464 с.

9. Marx K. Liszt an Joseph Weidemeier, 5. Beresnja 1852 „, Karl Marx, Friedrich Engels, Werke, Berlin 1953ff., Bd 28, P. 503-509.
10. Coser L. A. The functions of social conflict. Glencoe, IL : Free Press, 1956. 188 p.
11. Гіденс Е. Соціологія. Київ : Основи. 1999 . 726 с.
12. Lederach John Paul. Little Book of Conflict Transformation: Clear Articulation Of The Guiding Principles By Pioneer In The Field. Intercourse, PA : Good Books, 2003. 80 p.
13. Нагаєв В. М. Конфліктологія: рекомендовано МОН України : курс лекцій (модульний варіант). Київ : Центр навч. л-ри, 2004. 198 с.
14. Розвадовська, О. В. Конфліктогени та їх роль у виникненні конфліктів . Івано-Франківськ: НАІР, 2020. Т. 1. С. 111-112. URL : <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/43645>
15. Лепський М.А. Соціологія медіації та миротворення : до питання про загальну теорію медіації : монографія. Запоріжжя : ЦНСД, 2023. 160 с.
16. Rome statute of the international criminal court. *United Nations*. URL: https://legal.un.org/icc/statute/99_corr/cstatute.htm (дата звернення: 18.10.2023).
17. Fisher, R. Basic Negotiating Strategy: International Conflict for Beginners. Allen Lane, 1971. 194 p.
18. Ury, William. Getting past no. Harvard : Random House Publishing Group, 1993. 208 p.
19. Ury, William. Getting to Yes with Yourself: How to Get What You Truly Want. Harvard : Harper Collins, 2016. 208 p.
20. Альтернативні підходи до розв'язання конфліктів: Теорія і практика застосування: посібник / Уклад. Н. Гайдук та ін. Львів: ПАІС, 2007. 296 с.
21. Арон, Р. Мир і війна між націями / Р. Арон; пер. з фр.: В. Шовкун, З. Борисюк, Г. Філіпчук Київ : Юніверс, 2000. 688 с.
22. Бандурка А. М., Друзь В. А. Конфліктологія: Учеб. пособие для вузов. Харьков : Ун-т внут. дел, 1997. 53 с.

23. Березовська Л. І. Самовиховання та саморегуляція особистості: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. І. Березовська; М-во освіти і науки України. Київ : Слово, 2011. 168 с.
24. Ващенко І. В. Конфлікти великих соціальних груп: Навч. посібник / І. В. Ващенко, С. П. Гиренко. Харків : Бурун кн., 2005. 208 с.
25. Ващенко І. В. Конфлікти: сучасний стан, проблеми та напрямки їх вирішення в органах внутрішніх справ: Монографія. Харків : ОВС, 2002. 255 с.
26. Великий В. М. Конфліктологія: навчальний посібник. Харківський національний університет внутрішніх справ; Херсонський юридичний інститут. Херсон : Видавництво Чуєв С. М. , 2006. 215 с.
27. Герасіна Л. М., Панов М. І. Проблеми правової конфліктології: феноменологічний, гносеологічний та праксеологічний аналіз: монографія. Харків : Право, 2004. 112 с.
28. Гірник А., Бобро А.. Конфлікти: структура, ескалація, залагодження. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. 172 с.
29. Глазл, Фрідріх. Конфлікт менеджмент. Довідник для керівників та консультантів. Видання 10, вдосконалене ed., Київ : ВД АДЕФ-Україна., Haupt Bern-Stuttgarrt-Wien Freies Geistesleben Stuttgarrt, 2020. 528 с.
30. Долинська, Л. В. Психологія конфлікту: навч. посібник: рекомендовано МОН України. 3-тє вид. Київ : Каравела, 2016. 304 с.
31. Дуткевич Т. В. Конфліктологія з основами психології управління: навчальний посібник. Київ : Центр навч. літератури, 2005. 456 с.
32. Кеннеді Г. Домовлятися завжди. Як досягати максимуму в будь-яких переговорах. Харків : Книжний Клуб «Клуб Семейного Досуга», 2016. 336 с.
33. Конституційна конфліктологія (конституційні механізми подолання політичних криз): посібник / ред. М.В. Савчина та ін. Київ : Ін-т громад. сусп-ва, 2008. 188 с.

34. Конфліктологія: підручник для студентів вищ. навч. юрид. спец. / За ред. Л.М. Герасіної та М.І. Панова. Харків : Право, 2002. 224 с.
35. Конфліктологія: навч. посібник : рекомендовано МОН України / Донец. юрид. ін-т; за ред. Г. В. Гребенькова, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Львів : Магнолія 2016. 229 с.
36. Конфліктологія: навч. посібник : рекомендовано МОН України / уклад.: П.С. Прибутько та ін. Київ : КНТ, 2010. 136 с.
37. Конфліктологія: навч. посібник для вузів: рекомендовано МОН України / за заг. ред.: В.М. Петюха, Л.В. Торгової. Київ : КНЕУ, 2005. 315 с.
38. Конфліктологія: навч. посібник: рекомендовано МОН України. / уклад. П.С. Прибутько та ін. Київ : КНТ, 2010. 136 с.
39. Конфліктологія: Навчальний посібник / За заг. ред. В.М. Петюха, Л.В. Торгової. Київ : КНЕУ, 2003. 360 с.
40. Конфліктологія: підручник. / за ред.: Л. М. Герасіної, М. І. Панова. Харків : Право, 2002. 256 с.
41. Левко Б.. Медіація: підручник: рекомендовано МОН України/ Богдан Левко, Галина Чуйко. 2-ге вид., доповн. Чернівці : Книги-XXI, 2014. 520 с.
42. Лефтеров В. О., Ігнат'єва І. І., Цуркан О. В. Соціологія конфлікту: навчально-методичний посібник (для студентів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА»). Одеса : Фенікс, 2019. 34 с.
43. Мазаракі Н. А. Медіація в Україні: теорія та практика : монографія. Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 276 с.
44. Менеджмент у державному управлінні: Особлива частина: навч. посібник: рекомендовано МОН України / за заг. ред. С. В. Петкова. Київ : КНТ, 2011. 216 с.
45. Пірен М. І. Конфліктологія. Київ : МАУП, 2007 360 с.
46. Погорілий О.І. Теорії соціального конфлікту Ральфа Дерендорфа та Льюїса Козера. *Соціологічна думка XX ст.* Київ : Либідь, 1996. С.185–188.

47. Пойченко А. М., Ребкало В.А., Хворостяний О.І. Конфлікт у політичному житті сучасної України: теорія і технологія розв'язання: Навч. посібник. Київ : Вид-во 32 УАДУ, 1997. 96 с.
48. Кіянка І. Б. Політична конфліктологія: навч. посібник. Львів : Новий світ 2000, 2011. 96 с.
49. Примуш М. В. Конфліктологія: навч. посібник. Київ : Професіонал, 2006. 288 с.
50. Психологія вирішення конфліктів: навч. посібник. / упоряд. В.О. Джелалі. Харків : Р.И.Ф.; Київ : Р.И.Ф., 2006. 320 с.
51. Романюк В. В. Теорія антагоністичних ігор: навч. посібник. Львів : Новий Світ-2000, 2011. 295 с.
52. Ручка А. О., Танчер В. В. Курс історії теоретичної соціології: навчальний посібник. Київ : Наукова думка, 1995. 224 с.
53. Сірий Є.В. Соціологія: Загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: навчальний посібник. Київ, 2004. С. 288–291.
54. Скібіцька Л. І. Конфліктологія: навч. посіб. Вид. 2. Київ : Кондор, 2009. 384 с.
55. Скотт Дж. Г. Конфлікти: шляхи їх подолання. Київ : Внешторгиздат, 1991. 192с.
56. Соціологія: курс лекцій / за ред. І. С. Старовойта. Тернопіль : Видавництво Астон, 2015. 176 с.
57. Соціологія: Навч. посіб. / За ред. С.О. Макеєва. 2-е вид. Київ : Т-во «Знання», КОО, 2003. 455 с.
58. Соціологія: підручник. 2-ге видання, стереотипне/ За редакцією В.М. Пічі. Львів : «Магнолія плюс», 2005. 277 с.
59. Титаренко Л. М., Завальнюк В. В. Конфліктологія: навч. посібник: профілактика конфліктів в організаціях. Одеса : Юрид. літ., 2010. 296 с.
60. Тихомирова. Є. Б. Конфліктологія та теорія переговорів: підручник. Суми : Унів. кн., 2008. 240 с.

61. Філоненко М. М. Психологія спілкування: підручник. Київ : Центр учбов. л-ри, 2008. 224 с.
62. Фішер Р., Юрі У., Паттон Б. Шлях до ТАК. Як вести переговори, не здаючи позицій. Київ : Основи, 2016. 220 с.
63. Цимбалюк І. М. Психологія спілкування: навчальний посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2004. 304 с.
64. Цюрупа, М. В. Основи конфліктології та теорії переговорів: навч. посібник. Київ : Кондор, 2004. 172 с.
65. Іванов В. М., Іванова О. В. Юридична конфліктологія: навч. посіб. для студ. вищ.навч. закл. Київ : МАУП, 2004. 224 с.
66. Яхно Т. Я., Куревіна І. О. Конфліктологія та теорія переговорів. Київ : Центр учбов. л-ри, 2012. 168 с.

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Альошин Валентин Михайлович, студент II курсу магістратури, денної форми навчання, факультету соціології та управління, спеціальність 054 «Соціологія», адреса електронної пошти: art250879@gmail.com:

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Медіаторні та миротворчі технології у розв'язанні конфліктів у розділених суспільствах» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/на;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

05.12.2023

В.М. Альошин

Науковий керівник,
професор, д.філос.н.,
професор кафедри соціології

05.12.2023

М.А. Лепський